

Inledning

Vi är medlemmar i Giva Sverige, branschorganisationen för tryggt givande. Det betyder att du som givare kan vara trygg i att Röda Korset förvaltar din gåva på ett bra sätt. Vi tillämpar Givas etiska kvalitetskod för etisk insamling, intern kontroll och styrning, redovisning och effektrapportering.

Varje år ger Röda Korset ut en effektrapport som berättar om vilken nytta vår organisation gör. Rapporten syftar till att ge en bättre inblick i vårt arbete, våra mål och framför allt i resultatet och effekterna av vårt arbete.

Med nyckeltal och exempel lyfter vi vad vi gjort under året och vilken effekt insatserna fått. En del effekter är lättare att påvisa, för andra gör vi en uppskattning eller hypotes. Långsiktiga effekter kan ibland vara svåra att mäta. Men eftersom vi är på plats före, under och efter kriser och katastrofer, kan vi se vilken skillnad vi gör för människor. ○

→ Svenska Röda Korsets första hjälpen-grupp på plats vid TV4:s insamlingsgala för Ukraina, 10 mars 2022. på bilden syns Linnea Lindblom och Dev Malhotra.

Innehåll

Det här är Röda Korset s. 3

Våra arbetsområden, våra grundprinciper, vårt sätt att arbeta och hur vi är organiserade.

Tre fokusområden s. 5

Vi redogör kort för vilka fokusområden vi valt ut. Dessa visar bredden av vårt arbete under 2022.

1 Klimatanpassad hjälp i Sudan s. 6

Extrema händelser till följd av klimatförändringarna blir allt vanligare i Sudan. Med lösningar anpassade efter målgruppens behov lyckades vi göra skillnad för tolv samhällen i landets norra del.

2 Första hjälpen-utbildningar i Sverige s. 15

Tidig hjälp kan rädda liv, men då gäller det att den som hjälper har rätt kunskaper. Med en blandning av fysiska och digitala utbildningar når vi fler människor som får kunskap om hur de kan hjälpa vid en nödsituation.

3 Stöd i asylmottagandet i Sverige s. 22

Asylsökande lever i ekonomisk utsatthet i Sverige. Samtidigt är många asylboenden eftersatta och kan ibland sakna barnvänliga platser. Vi stöttar med det mest basala och utvecklar gemensamma utrymmen.

Svenska Röda Korset
Effektrapport 2022

Projektledare: Malin Barnö
Produktion: OTW
Omslagsbild: Tomas Arlemo
Foto: Tomas Arlemo/Röda Korset, Philippine Red Cross/IFRC, Marie Sparrèus, The American National Red Cross, Sofia Sabel/Röda Korset, Anders Andersson/Röda Korset, Joakim Leihed, Johan Bävman

Svenska Röda Korset
Hornsgatan 54
Box 17563,
118 21 Stockholm
Tel: 08 452 56 00
info@redcross.se
www.rodakorset.se

Detta är vi

Röda Korset hjälper människor som drabbas av kriser och katastrofer över hela världen. Tack vare miljontals volontärer når vi fram, även när det är svårt. Välkommen till vår värld.

→ Under coronapandemin 2020 delade volontärer ut mat till behövande i Filippinerna.

Röda Korset i siffror 2022

458

lokalföreningar
i Sverige.

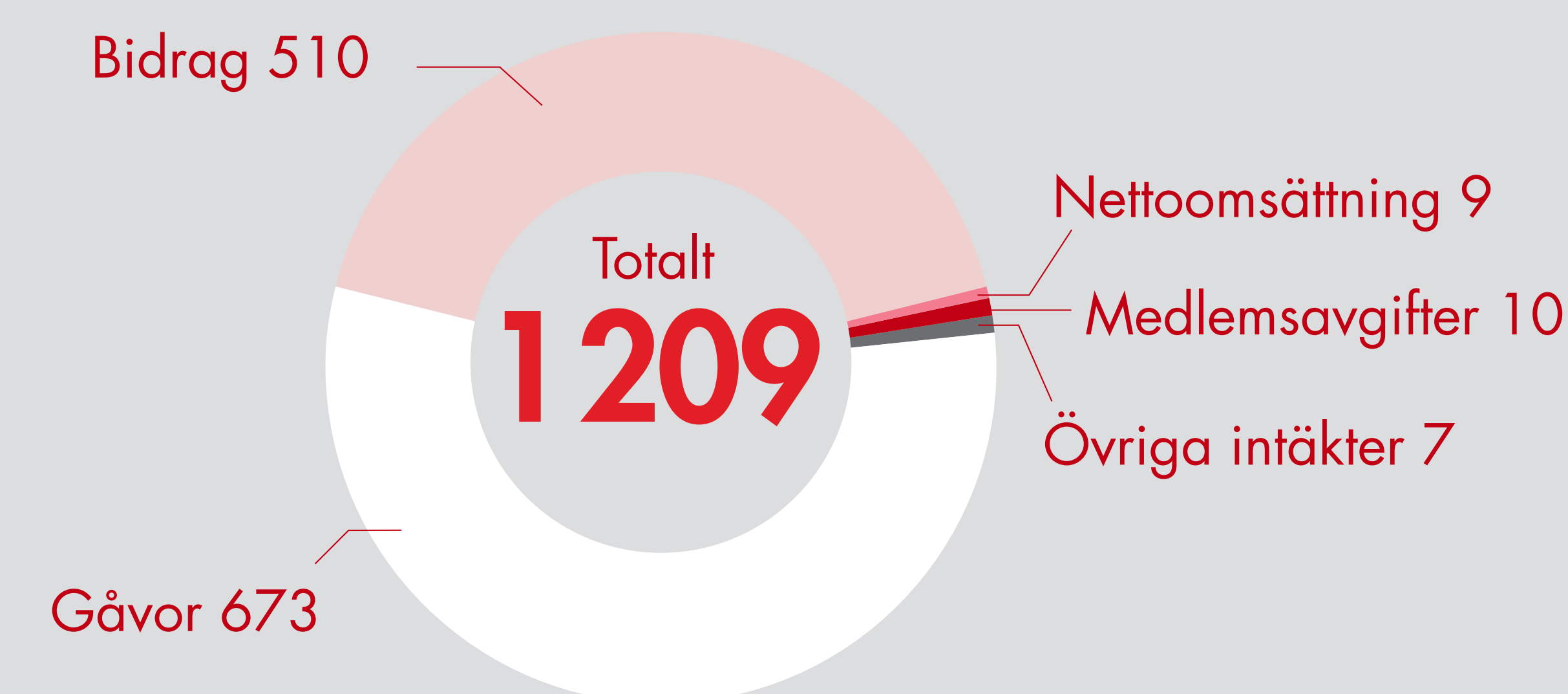
25 000

volontärer
i Sverige.

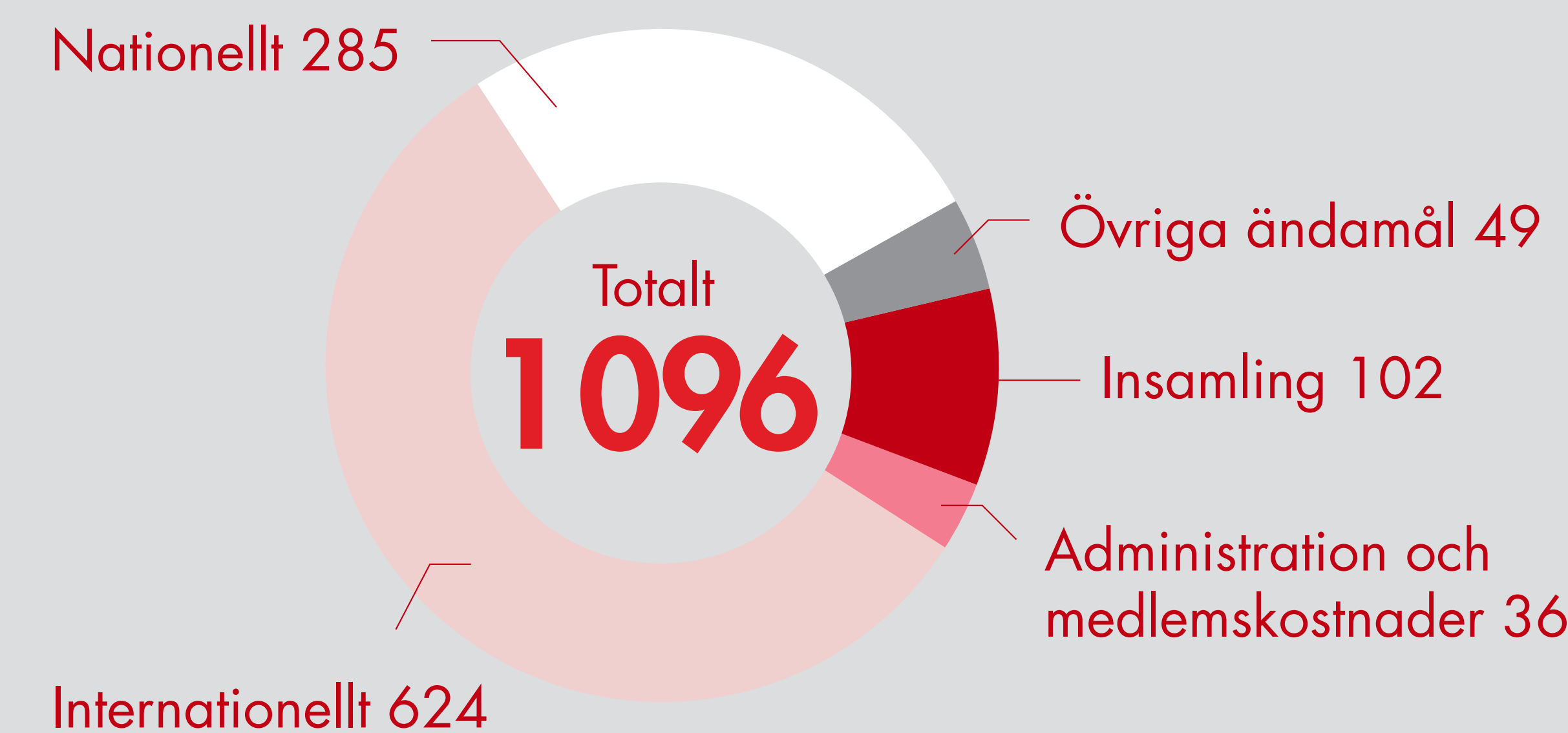
192

nationella
rödakorsföreningar
finns globalt.

Verksamhetsintäkter (mkr)

Kostnadsfördelning (mkr)

Våra tre arbetsområden

Kris och katastrof

Röda Korset är världens främsta katastroforganisation. Tack vare miljoner lokala volontärer i hela världen kan vi snabbt vara på plats vid en kris eller katastrof för att hjälpa de drabbade.

Hälsa och vård

Vi kämpar för rätten till en god och jämlik hälsa. Vi erbjuder vård och behandling, aktiviteter som främjar hälsa och välmående, samt ger psykosocialt stöd vid påfrestande händelser.

Folkrätt och skydd

Varje människa har rätt att söka skydd och varje barn har rätt att få leva med sin familj. Världen över kämpar Röda Korset för att återförena splittrade familjer, stötta människor på flykt, och se till att människors rättigheter i krig och fångenskap respekteras.

→ När kriget bröt ut korsade många ukrainare gränsen till Polen. Flera behövde läkarvård. Under ett dygn vårdades 2 400 personer på olika Röda Korset-mottagningar.

→ Ida Johansson, Margareta Sjöholm och Lena Poolsaar på plats i hamnen i Nynäshamn för att ta emot människor på flykt från Ukraina.

Våra grundprinciper

Humanitet

Vi arbetar för att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa, och värna respekten för varje människas värde.

→ Ned Worman, från Amerikanska Röda Korset, tröstar Elaine Goode efter att en skogsbrand förstört hennes hem på Hawaii.

Opartiskhet

Vi hjälper nödställda oavsett nationalitet, etnisk tillhörighet, religion, samhällsställning eller politisk åsikt.

Neutralitet

Vi väljer inte sida i fråga om politik, etnisk tillhörighet, religion eller ideologi.

Självständighet

Vi agerar självständigt. På nationell nivå hjälper vi ibland staten inom det humanitära området, men behåller ett oberoende som gör att vi alltid kan handla i enlighet med våra egna grundprinciper.

Frivillighet

Vi är en organisation som bygger på frivillighet utan egen vinning.

Enheter

I varje land finns bara en nationell rödakorsförening. Den ska vara öppen för alla, och den humanitära verksamheten ska omfatta hela landet.

Universalitet

Alla nationella föreningar är jämlika och har samma ansvar och skyldigheter att bistå varandra.

Vårt uppdrag

Att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa, och säkerställa respekten för varje människas värdighet.

Vår organisation

Svenska Röda Korset är en allmännyttig ideell förening som grundades 1865. I dag är vi Sveriges största humanitära frivilligorganisation, med omkring 22 000 volontärer i 458 lokalföreningar, kretsar, spridda över hela landet. Svenska Röda Korset är en viktig förening i den internationella rödakorsrörelsen och en stor bidragsgivare till föreningar i andra länder.

Vårt strategiska arbetssätt

- Handlingskraftigt – vi agerar mänskligt i en samlad organisation.
- Målinriktat – vi arbetar för att minska risker för att kris och katastrof ska uppstå.
- Stärkande – vi stärker människors och samhällets motståndskraft mot kriser och deras återhämtningsförmåga efter kris.
- Preventivt – vi förhindrar och lindrar lidande för människor som drabbas av kris och katastrof.
- Opinionsdrivande – vi påverkar beslutsfattare till utsatta människors försvar och för att internationell rätt ska respekteras.

Den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen

- 192 nationella föreningar – en i nästan varje land på jorden.
- Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen, IFRC, har sitt säte i Schweiz och samordnar alla internationella uppdrag vid exempelvis akuta katastrofer.
- Vid sidan om den nationella föreningen på plats är Internationella rödakorskommittén, ICRC, rörelsens ansikte utåt i krig och konflikt. Ofta är ICRC den enda internationella organisation som tillåts verka i konflikttrabbade områden.

Tre fokusområden

Vårt arbete spänner över många områden och med stor geografisk spridning. Därför har vi i denna effektrapport valt att fördjupa oss i tre områden som representerar vårt arbete. Inom varje område beskriver vi våra mål och resultat samt de effekter vi uppnår på kort och lång sikt. Vi beskriver även vår metod, våra resurser och de lärdomar vi har dragit för att ge en fördjupad förståelse för vårt arbete och den effekt vi uppnår. Inom varje fördjupning hänvisar vi också till vilka globala mål vi arbetar mot.

1

Klimatanpassad hjälp i Sudan.

Kraftiga regn, översvämningar, värmeböljor och torka skapar stora utmaningar i Sudan. När lokalsamhällena inte klarar extremväder resulterar det i förstörd egendom, svält och död. Dessutom sprids vattenburna sjukdomar. Genom att samarbeta med lokalföreningar på plats kunde Röda Korset stötta lokala lösningar som gjorde skillnad direkt. Förutom utbildningar och ett varningssystem anlades bland annat flodbankar och köksträdgårdar. Nu är lokalsamhällena bättre rustade för framtida naturkatastrofer.

2

Första hjälpen-utbildningar i Sverige.

Om fler människor lär sig första hjälpen kan fler liv räddas. Sverige ligger efter grannländerna när det kommer till överlevnad vid till exempel ett hjärtstopp. Det vill Röda Korset ändra på. Genom att satsa på fysiska och digitala utbildningar når vi en stor mängd människor som får kunskaper inom första hjälpen. Efter utbildningarna ser vi att fler känner sig redo att göra en insats om olyckan är framme. Nu satsar Röda Korset på att utbilda fler utbildare för att kunna nå ännu fler människor.

3

Stöd i asylmottagandet i Sverige.

Senaste årets inflation och ökade priser slår hårt mot de grupper som har det svårast. Asylsökande tillhör den gruppen. De är också beroende av asylboenden som ofta uppvisar stora brister, framför allt när det kommer till barns rättigheter till inspirerande ytor. Med hjälp av lokalföreningarna och volontärer når Röda Korset ut till många av de här boendena och kan hjälpa till med både de mest basala behoven samtidigt som de kan göra insatser i boendemiljön.

→ Svenska Röda Korset stödjer en rad olika projekt i Sudan, som att anlägga köksträdgårdar för att minska klimatpåverkan av extremväder och öka tillgången till varierad kost. Fatma Massa Ali visar upp sin trädgård.

→ På en kurs i första hjälpen övar Daniel Fagerberg och Anna Faber på de viktigaste momenten.

→ Cirka 15 volontärer hjälper till på flyktinförläggningen Restad Gård i Vänersborg. Mat delas ut till alla nyanlända.

1

→ Volontären Teresa Nyayani Dyoth var en av de som engagerade sig i projektet. Här i samtal med Lok Yiey Nyoat som bor i ett av de tolv samhällena.

Klimatanpassad hjälp i Sudan

Genom lokala insatser i norra Sudan har Röda Korset ökat motståndskraften mot klimatförändringarna. Via utbildningar har fler personer lärt sig hur de kan agera vid naturkatastrofer samtidigt som de minskar riskerna.

VÅR FÖRÄNDRINGSTEORI

Problemet vi försöker lösa och våra målgrupper

Det finns allt fler tecken på klimatförändringar i Sudan, vilka har en stor påverkan på både landet och befolkningens sårbarhet. Dokumenterade katastrofer från 1990 till 2014 visar att extrema händelser, som kronisk torka och förändringar i nederbördens kraft och intensitet, ökar i frekvens, särskilt i landets norra delar.

Klimatrelaterade fenomen, såsom kraftiga regn, översvämningar, värmeböljor och torka skapar en svår situation för befolkningen, med förlust av egendom och liv som följd. Extrema regn och översvämningar förstör hem och utplånar tusentals hektar med grödor och boskap. Tusentals familjer tvingas från sina hem. Långvarig torka spräcker jorden, vilket gör det svårare att absorbera regnvatten och odla grödor. Förhållandena leder till att familjer svälter. Utan mat löper särskilt barn (under 15 år), som utgör 40 % av befolkningen, en betydande risk för undernäring, vilket kan orsaka sjukdomar och förlust av liv. Barn som överlever kommer sannolikt att upple-

va långvariga problem med sin fysiska och mentala utveckling. När matkrisen förvärras förväntas cirka 12 miljoner människor uppleva akut matosäkerhet i Sudan, där en av fyra individer (i juni 2022) lider av svår hunger¹. Vidare leder katastroferna till en ökad spridning av vattenburna sjukdomar, som kolera, malaria och denguefeber. Översvämningar lämnar till exempel efter sig stillastående vattenmassor som är den perfekta miljön för myggor att häcka på. Något som innebär att 4,5 miljoner människor i Sudan riskerar att drabbas av sjukdomar, såsom malaria, denguefeber, gula febern och Rift Valley-feber².

De 79 723 människor som bor i de samhällen där vi arbetar i Norra Kordofan, River Nile och Norra delstaten finner naturkatastroferna alltmer svåra att hantera på grund av bristande möjligheter att förbereda sig på, agera vid och återhämta sig från dem. Då klimatrelaterade katastrofer kommer fortsätta att förekomma, är det absolut nödvändigt för deras överlevnad att samhällen lär sig att förebygga hunger och sjukdomar samt organisera sig före, under och efter katastrofer.

Våra aktiviteter

Projektet ska använda naturbaserade lösningar³ anpassade efter varje målgrupps behov. Naturbaserade lösningar är strategier och åtgärder som använder naturen och dess ekosystem för att adressera olika samhällsproblem och utmaningar. Lösningarna bygger på principen att naturen kan erbjuda oss olika ekosystemtjänster och resurser som kan bidra till att lösa problemen på ett hållbart och effektivt sätt. Naturbaserade lösningar kan till exempel omfatta återställning och skydd av naturliga livsmiljöer som skogar, våtmarker, korallrev eller våtmarkssystem. Genom att bevara eller återställa ekosystemen kan vi dra nytta av deras förmåga att reglera vattenflöden, förbättra vattenkvaliteten, skydda mot översvämningar, säkerställa pollinering av grödor och bevara biologisk mångfald. Fördelarna med naturbaserade lösningar är att de inte bara bidrar till att lösa specifika problem, utan också ger flera fördelar på samma gång. De kan bidra till att minska utsläpp av växthusgaser, skydda mot naturkatastrofer, främja biologisk mångfald, förbättra människors hälsa och välbefinnande samt stärka samhällens motståndskraft (resiliens) mot klimatförändringar och andra påfrestningar. Genom att använda naturen som en resurs och samarbeta med ekosystemets processer kan naturbaserade lösningar vara ett kraftfullt verktyg för att skapa en mer hållbar och motståndskraftig framtid.

Volontärer ska få en utbildning i naturbaserade lösningar och hur de kan förebygga och agera vid naturkatastrofer. Utbildningarna inkluderar ämnen såsom behovsanalyser, evakuering och första hjälpen. Volontärerna förväntas sedan lära ut vikten av skyddsvallar, terrassering och förstärkning av översvämningssvallar för att kontrollera översvämningarna och förhindra förstörelse av hus och jordbruksmark. Projektet kommer även att tillhandahålla utrustning för att möjliggöra att de naturbaserade lösningarna kan byggas. Volontärerna förväntas sprida information om hur regnvatteninsamling och användandet

av hushållsträdgårdar kan förebygga jorderosion och jordkrypning på grund av extrem torka och för att skydda lokala ekosystem.

I Norra delstaten kommer samhällena att prioritera rehabiliteringen av den 15 kilometer långa terrassen på ön Merwati samt små flodbankar och andra mindre befintliga terrasser som förhindrar att ön översvämmas. I River Nile och Norra Kordofan kommer samhällena att fokusera på att skapa hushållsträdgårdar och skolträdgårdar. Hushållsträdgårdar ökar tillgång till näringsrik mat genom odling av färska grönsaker, frukter och örter. Det kan bidra till en balanserad kost och därigenom förbättra hälsan och näringsintaget hos familjerna. Genom att odla egna grönsaker och frukter kan

Våra resurser

- **Budget:** 1 500 000 kronor som finansierades av Radiohjälp.
- **Partner:** Röda halvmånen som implementerade projektet med sitt starka nätverk av volontärer i tolv samhällen fördelade på tre delstater.
- **Volontörer:** 191 volontärer i de tolv samhällena fick stöd av ytterligare 134 volontärer från andra lokala organisationer.
- **Från Sudans Röda Halvmåne:** En nationell projektsamordnare (100 %) från Sudans Röda Halvmåne med övergripande ansvar för projektet. Övrig personal inkluderade en projektansvarig och en assistent i varje lokalförening där projektet implementerades.
- **Från Svenska Röda Korset:** En landrepresentant på deltid baserad i Sudan och en Stockholmsbaserad katastrofrådgivare som också arbetade med miljömässig hållbarhet. Det stödet fanns på plats när coronapandemin tillät.

→ Abo Zaz Khidar, Sudanesiska Röda Halvmånen, delar ut mat.

– Förut tyckte många att det var skamligt att behöva ta emot mat, ofta fick vi frågan om vi kunde lämna säckarna i hemmet i stället. Numera är det ingen som bryr sig. Människor köar, bara man får mat, säger han.

→ Svenska Röda Korset samarbetar med Sudans Röda Halvmåne och stödjer en rad olika projekt, framför allt för att stärka människors motståndskraft mot klimatrelaterade katastrofer.

hushållen spara pengar på livsmedelsinköp. Det kan också skapa möjligheter till försäljning eller utbyte av överskottet av trädgårdsprodukter, vilket kan generera extra inkomster. Genom att odla mat kan hushållen minska sitt beroende av marknaden och öka sin självständighet. Hushållsträdgårdar kan använda ekologiska odlingstekniker, såsom kompostering, naturliga gödningsmedel och bekämpning av skadedjur på ett hållbart sätt. Det minskar behovet av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel, vilket är positivt för miljön och bidrar till biologisk mångfald. Skolträdgårdar har också flera fördelar, som att de ger en praktisk och interaktiv inlärningsmiljö för eleverna. Genom att delta i trädgårdsarbete får de lära sig om växtlivets cykel, hållbarhet, ekosystem och jordbrukstekniker. Det kan också främja kunskap om hälsosam mat och väcka intresse för naturvetenskap och miljöfrågor. Genom att vara involverade i skolträdgården får eleverna en ökad medvetenhet om miljöfrågor och vikten av att bevara naturen. De kan lära sig om hållbarhet, återvinning, vattenbesparing och ekologiska odlingstekniker.

De tolv samhällena ska också genomföra aktiviteter kring att stärka det nationella varningssystem som mäter vattennivåerna i floderna och som varnar samhällena vid ökade vattennivåer. Systemet möjliggör för invånarna att tidigt agera vid stundande översvämningar så att förluster av liv och tillgångar kan minimeras. Projektet förser varje samhälle med de verktyg och material som behövs för att stärka upp varningssystemet, som mobiltelefoner, megafoner, FM/AM-radio och temperaturmätare.

Tänkta effekter på kort och medellång sikt

Genom sin verksamhet gav projektet effekter på kort och medellång sikt för befolkningen i lokalsamhällena. På kort sikt ökade utbildningarna av lokala volontärer deras kunskap om effekterna av klimatförändringar, dess risker för människors liv, och hur dessa kan förebyggas. Utbildningarna öka-

de också deras förmåga att identifiera samhällsbehov och hitta lösningar för att förbereda sig för och reagera på naturkatastrofer och vidta lämpliga åtgärder. Till exempel identifierade befolkningen i lokalsamhällena sina egna prioriteringar och behov av att förbereda sig för översvämningar och torka.

På medellång sikt leder samhällsaktiviteterna till en minskning av förekomsten av vattenburna sjukdomar, minskad förlust av egendom och liv på grund av översvämningar, och möjliggjorde en bättre kost för kvinnor, män och barn. Dessutom resulterade odlingarna i ett överskott av grönsaker som familjerna kunde sälja och på så vis förbättra sin ekonomi.

Sammanfattningsvis har befolkningar på kort sikt förbättrat sin förmåga att kollektivt planera framåt och förbereda sig för klimatförändringsinducerade katastrofer, mildra effekterna och agera tillsammans vid naturkatastrofer. På medellång sikt minskar effekterna av klimatförändringar och katastrofer, såsom vattenburna sjukdomar, undernäring, förlust av boskap och liv.

Tänkta effekter på lång sikt

På lång sikt förbättrar projektet kapaciteten hos högrisksamhällena i Sudan att möta humanitära behov genom att minska effekterna av klimatförändringar såsom svält, vattenburna sjukdomar och dödsfall. Projektet hjälper dem att bli mer motståndskraftiga inför extrema naturkatastrofer genom att skapa långsiktig livsmedelssäkerhet för män, kvinnor och barn, och skydda mark och boskap. När samhällets engagemang växer ökar dessutom relationerna inom och mellan samhällena genom utbyte av kunskap, erfarenheter och gemensamma aktiviteter, såsom systemet för mätning av flodnivå. Det ökar förtroendet mellan samhällena.

De förväntade effekterna på längre sikt är förbättrad hälsa och välbefinnande hos människorna, samt förbättrad ekonomisk stabilitet. Något som kan bidra till att minska fattighetsnivåerna och öka den

ekonomiska stabiliteten i samhällena på längre sikt. Det är svårt att ge en tidsram för när de långsiktiga effekterna förväntas inträffa eftersom det beror på flera olika faktorer så som kontinuitet och lokala förhållanden. Utbildning och kapacitetsbyggande tar tid att genomföra och förankra, och resultaten kan variera beroende på hur väl samhällena kan tillämpa och vidareutveckla de lärdomar de har fått. Generellt sett kan det ta många år för de långsiktiga effekterna att bli märkbara.

Våra antaganden om att aktiviteterna kommer leda till tänkta effekter

Vi förutsatte att Sudans Röda Halvmåne hade de nödvändiga volontärer tillgängliga för att hjälpa de tolv samhällena att genomföra projektet. Dessutom antogs det att samhällena var kapabla, villiga och motiverade att lära sig och samarbeta för att genomföra de föreslagna skyddsåtgärderna och förbättra sin förmåga att skydda sig mot naturkatastrofer. Vi förväntade oss att ökad kunskap och engagemang inom samhällena skulle leda till bättre beredskap och samordning över tid. Dessutom förutsåg vi att framgångsrik flodstrandsförstärkning och terrasserings skulle minska risken för olika typer av vattenburna sjukdomsutbrott. Teknikerna skulle förhindra att översvämningar skapar stillastående vattendrag där myggor frodas och sprider skadliga sjukdomar. Som ett resultat skulle det lokala samhället få förbättrat skydd mot naturkatastrofer, ökad tillgång till grönsaker för att förbättra sin matsäkerhet och förbättrad hälsa.

Externa faktorer och aktörer

Sudans Röda Halvmåne och samhällena arbetade nära de lokala myndigheterna, vilket uppmuntrade teknisk tillsyn och uppföljning från myndigheternas sida. Det skapade också starkare kopplingar mellan samhällena och myndigheterna. Det var avgörande för projektet att etablera och behålla goda relationer med de lokala myndigheterna

och engagera dem i projektet för att det skulle bli hållbart. Sudans Röda Halvmåne upprätthöll ett smidigt projektsamarbete och samordning med lokala partners inklusive meteorologiska enheten, ministeriet för produktion och ekonomiska resurser, civilförsvaret, hälsoministeriet, institutionen för infrastruktur, dammar och broar, och skogsbo-lag.

Rehabiliteringen av terrassen på ön Merwati stöddes av ministeriet för bostäder och planering som även åtog sig att underhålla de befintliga terrasserna. Som ett resultat kunde samhället rapportera att terrassen skyddade deras egendom och jordbruksmark från översvämningsvattnet, vilket inte varit fallet tidigare år. Andra statliga ministerier bidrog också genom att stödja installationen av systemet för varning vid höga vattennivåer i floderna. Det gjorde att lokalbefolkningen kunde vidta tidiga åtgärder vid behov. Dessutom har civilförsvaret och meteorologiska avdelningen bidragit till att skapa ett tvåvägskommunikationssystem i varje samhälle, vilket har hjälpt avlägset belägna samhällena att kommunicera med myndigheterna och Sudans Röda Halvmåne om risker för översvämningar, vilket ökar lokalbefolkningens säkerhet.

Det är viktigt att notera att den politiska och ekonomiska situationen i Sudan utgör en extern faktor som kan påverka de långsiktiga effekterna av projektet. Sudan har kämpat med utmanande politiska och ekonomiska förhållanden under en längre tid, vilket kan påverka människors motståndskraft mot katastrofer. För att ta hänsyn till detta har projektet och dess aktiviteter utformats för att i möjligaste mån möjliggöra gemensamt agerande för lokalsamhällena även under utmanande politiska och/eller ekonomiska förhållanden.

Evidens och beprövade erfarenheter

Projektet har, i en tidigare fas, lyckats träna anställda och volontärer i utsatta samhällena i Sudan att bedöma samhällenas katastrofrisker, utforma planer och

→ Muda Abdal Kreem och Fatma Mansa Ali har samarbetat med Svenska Röda Korset. Rödakorsrörelsen gör stora insatser över hela Sudan för att hjälpa de mest utsatta, med bland annat nödhjälp som mat, tak över huvudet och vård, hjälp vid familjeåterförening och inkomstgenererande projekt.

40 %

av Sudans befolkning är barn under 15 år.

25 %

av befolkningen (i juni 2022) lider av svår hunger i Sudan.

4,5

miljoner människor i Sudan riskerar att drabbas av sjukdomar, såsom malaria, degue-feber, gula febern och Rift Valley-feber.

79 723

människor bor i de samhällen där vi arbetar i Norra Kordofan, River Nile och Norra delstaten.

genomföra aktiviteter som minskar katastrofrisker för att öka motståndskraften. Målet att förbättra den institutionella klimatförändring-expertisen inom Sudans Röda Halvmåne har stärkts som ett resultat av projektets aktiviteter, i olika faser.

Varningssystem betraktas allmänt som ”låg hängande frukt” inom anpassning till klimatförändringar eftersom de är ett relativt billigt och effektivt sätt att skydda människor och tillgångar från risker, inklusive översvämningar, värmeböljor med mera. Tidiga varningssystem ger en avkastning på investeringen på över tio gånger. Endast 24 timmars varsel om en kommande farlig händelse kan minska den efterföljande skadan med 30 procent. Tidiga varningar som leder till beredskap och åtgärder räddar liv. Eftersom klimatrelaterade katastrofer blir allt vanligare, mer intensiva och dödligare är tidiga varningssystem avgörande för alla. Tidiga varningssystem är det mest effektiva och värdiga sättet att förhindra att en extrem väderhändelse så som översvämning leder till en humanitär kris - särskilt för de mest sårbara och avlägsna samhällena som bär den tyngsta bördan⁴.

Svenska Röda Korset har också tidigare genomfört ett liknande projekt i Demokratiska republiken Kongo. Målet med projektet var att hjälpa till att

minska riskerna i samband med översvämningar och andra relaterade katastrofer i Kinshasa-provinsen. Projektet samarbetade med en forskningsenhet från Kinshasa universitet i en studie om effekt och kostnadseffektivitet av samhällsbaserad minskning av katastrofrisker i den komplexa humanitära kontexten i Demokratiska republiken Kongo. Studiens viktigaste budskap var att projektets insatser främjade åtgärder för att minska risker, begränsade deras effekter och hjälpte att undvika katastrofer genom att adressera de verkliga orsakerna till samhällens sårbarhet och öka deras förmåga att hantera dem. Det kommer att skydda inte bara mänskliga liv utan också infrastruktur och investeringar samt säkerställa hållbar och motståndskraftig utveckling⁵.

VÅRA RESURSER

Kostnader

Projektets totala budget för tvåårsperioden var 1 500 000 SEK. Dessa medel kom från Radiohjälp. 325 volontärer från samhällena, Sudans Röda Halvmåne och deras tolv lokalföreningar deltog i projektet. Tolv projektansvariga arbetade heltid med projektet med hjälp av en assistent i varje lo-

kalförening. Dessutom arbetade en katastrofrådgivare baserad i Stockholm och en landrepresentant baserad i Khartoum deltid med projektet.

Budgeten stödde personal- och resekostnader samt workshops och utbildningar. Dessutom finansierades aktiviteter och nödvändiga verktyg och utrustning för att genomföra projektet.

Volontärer och övriga resurser

Projektverksamheten involverade 325 volontärer och 40 skollärare. 134 av volontärerna fick till exempel utbildning i frågor om klimatförändringar och 75 av volontärer fick utbildning i nätverksbyggande, 100 av volontärerna fick utbildning inom första hjälpen.

VÅRA PRESTATIONER

Våra genomförda aktiviteter

Totalt har 325 volontärer från de tolv samhällena fått ökad kunskap om klimatförändringsfrågor. Det är resultatet av att 148 lokala volontärer från Sudans Röda Halvmåne i de tolv samhällena har fått utbildning om klimatförändringsfrågor som en del av projektet. De i sin tur gav utbildning till ytterligare 134 volontärer. Volontärerna hjälpte sina samhällen att bedöma behoven och prioritera de bästa aktiviteterna för varje samhälle för att undvika risker. Dessutom spred de kunskap om katastrofhantering, behovsbedömning, evakuering och första hjälpen.

Tack vare projektet har lokalbefolkningen blivit mer medvetna om farorna med översvämningar och torka, vilket har ökat kunskapen om konsekvenserna av klimatförändringar. Genom praktiska aktiviteter har de nu kompetens att förebygga och reagera på katastrofer, minska risker och anpassa sig till klimatförändringar. De har hjälpt till att skapa och genomföra planer som är mest lämpliga för deras situation och har vidtagit proaktiva åtgärder inför kommande säsonger. Det innebär att lokalbefolkningen kan ta kontroll över problemen och hitta

sina egna lösningar. En 15 kilometer lång terrass och flodbankar för att skydda mot översvämningar byggdes och köks- och skolträdgårdar skapades. Tolv varningssystem som mäter vattennivåerna i floderna och som varnar samhällen vid ökade vattennivåer skapades också.

En annan viktig prestation är att barn nu är medvetna om klimatförändringsfrågor. Volontärer från Sudans Röda Halvmåne nådde 6 045 skolbarn (3 059 pojkar och 2 986 flickor). Barnen har lärt sig grunderna om hur klimatförändringar påverkar människor, hur de förbereder sig inför katastrofer, olika människors ansvar i krislägen och hur de kontaktar viktiga institutioner.

UTFALL OCH EFFEKT AV VÅRT ARBETE

Utfall på kort, medellång och lång sikt

På kort sikt ökade medvetenheten och kunskapen om klimatförändringar, samtidigt som samhällena förbättrade sin kapacitet att planera, koordinera och förbereda sig för risker med naturkatastrofer genom att utveckla mekanismer för att bedöma samhällsbehov, distribuera hjälp, evakuera, och ge första hjälpen. Projektet erbjöd utbildning och befolkningen kunde sedan själva identifiera lösningar för att vara förberedda, agera och minska konsekvenserna av klimatförändringarna. I utvärderingen som gjordes framkom att samhällena upplevde att de var stärkta och bättre organiserade, och hade mer kunskap om förbyggande insatser samt hur man agerar vid kris och klimatförändringar. Utvärderingen visade även att samhällena visste var de skulle vända sig för hjälp vid en kris.

Tack vare projektet och de åtgärder som tagits inom ramen för projektet förskonades Merwati från översvämningar under 2021 och samhällen och jordbruksmark räddades undan vattenmassorna. De hushåll som fått tillgång till en köksträdgård rapporterade överlag att de kunde förbättra sin diet

→ Många flyktingar från Sydsudan lever i Sudan, ofta under svåra omständigheter.

→ Våra volontärer är på plats för att inspektera solpaneler. Energin används för att driva vattenpumpar och är en del i arbetet att klimatanpassa våra insatser.

genom ett ökat intag av gröna grönsaker samt även generera en mindre inkomst genom att sälja överskottet av grönsakerna.

På medellång sikt förväntas samhällena ha förbättrat sin kapacitet att organisera sig själva, med fokus på att hitta lösningar för att hantera klimatförändringarna. Med en stark organisation, engagemang, utbildning och utrustning kan dessa samhällen hantera och reagera på torka och översvämningar. På lång sikt är samhällena bättre rustade att möta klimatförändringar. De tillhandahållna lösningarna förbättrar hälsan och tryggheten i lokalsamhällena, eftersom sjukdomar undviks och människor har tillgång till nödvändig mat.

Effekter på kort, medellång och längre sikt

Projektets förväntade effekter på kort sikt inkluderar ett ökat engagemang från lokalbefolkningen genom utvecklingen av mekanismer för att hantera och hitta lösningar för naturkatastrofer. Det åstadkoms genom ökad utbildning om klimatförändringars risker och kunskap om klimatförändringsfrågor. 148 (85 kvinnor och 63 män) volontärer i tolv lokala krisberedskapsgrupper i samhällena utbildades i hur de agerar vid kris, gör behovsbedömningar, evakuering och livräddning samt första hjälpen. Utan projektets insatser hade samhällena sannolikt inte haft tillgång till denna kunskap.

Risken att förlora bostäder, jordbruksmark och boskap förväntades minska genom byggandet av flodbankar, och mattillgången förväntades öka genom etablerandet av hushållsträdgårdar som ger grönsaker. Ön Merwati, som fått hjälp med att förstärka terrasser och flodbankar klarade sig undan översvämningar året efter insatsen. Tidigare år har översvämningar drabbat både hem och jordbruksland. Att Merwati nu klarade sig undan översvämning kan antas vara en effekt av projektet.

På medellång sikt förväntas åtgärderna leda till minskad förekomst av vattenburna sjukdomar och ökad trygghet för lokalbefolkningen genom skydd

Risken att förlora bostäder, jordbruksmark och boskap förväntades minska genom byggandet av flodbankar, och mattillgången förväntades öka genom etablerandet av hushållsträdgårdar som ger grönsaker.

från översvämningar och torka genom flodstränder och hushållsträdgårdar. Samhällena förväntas ha förbättrad kapacitet att utveckla, samordna och hantera katastrofer tillsammans. De kommer vara utrustade för att analysera och hantera konsekvenserna av klimatförändringar och vidtaga åtgärder som skyddar hem, jordbruksmark och boskap. Det minskar konsekvenserna av översvämningar och torka, samt minskar risken för vattenburna sjukdomar och förbättrar kosthållningen för lokalbefolkningen. Om effekterna faller ut eller inte kommer att bero på en mångfald av faktorer, så som utbrott av konflikt, politisk instabilitet och det ekonomiska läget generellt i landet. Här är projektets påverkan på de förväntade effekterna lägre.

De förväntade effekterna på längre sikt är förbättrad säkerhet, hälsa och välbefinnande hos människorna, samt förbättrad ekonomisk stabilitet. Det kan bidra till att minska fattigdomsnivåerna och öka den ekonomiska stabiliteten i samhällena på längre sikt. Samhällena förväntas ha kapacitet att minska katastrofrisker och anpassa sig till klimatförändringar, vilket skapar friskare och mer blomstrande lokalsamhällen. Projektets påverkan på förväntade effekter på längre sikt är även det lägre, då många olika faktorer spelar in i om och hur de förväntade effekterna sker eller inte.

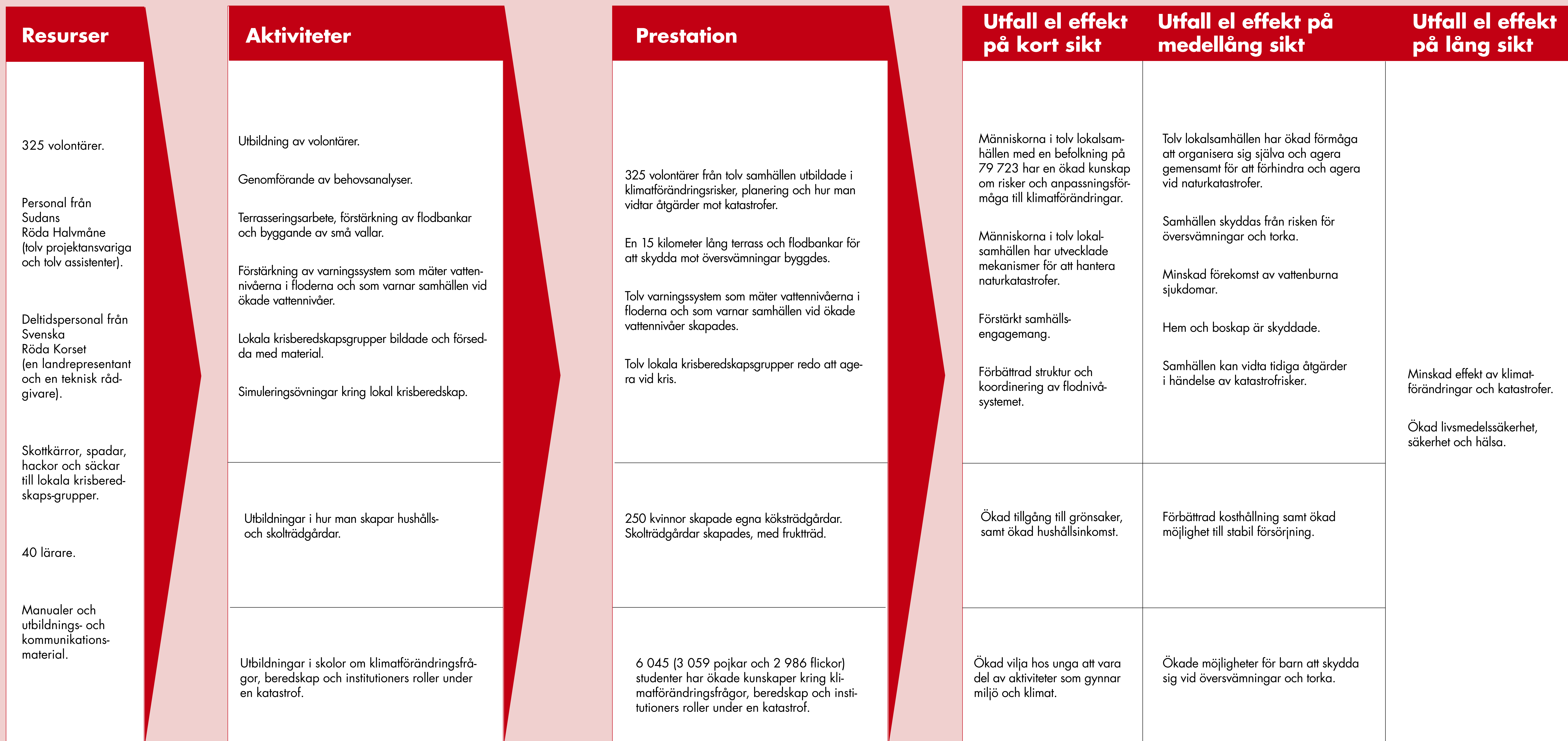
134

av volontärerna fick utbildning i frågor om klimatförändringar.

75

av volontärer fick utbildning i nätverksbyggande.

Vår förändringskedja

ANALYS ÖVER VÅRA RESULTAT

Våra aktiviteter

Enligt förväntan och enligt de mål som satts nådde projektet tolv samhällen som fick förstärkt förmåga att reducera negativ påverkan av katastrofer och klimatförändringar. Tolv lokala krisberedskapsgrupper utbildades också och varningssystem i samhällena förstärktes, också enligt plan. Majoriteten av alla planerade prestationer kunde genomföras enligt plan och satta mål. Två deltagande projektutvärderingar genomfördes istället för planerade tre på grund av ökade kostnader för verksamheten och den kraftiga prisökningen på bränsle i Sudan.

Projektet nådde enligt plan 79 723 personer (18 894 män, 20 170 kvinnor, 20 728 pojkar, 19 931 flickor) i de tolv samhällena i tre delstater. De resurser som användes ansågs vara rimliga i förhållande till de prestationer som uppnåddes och i enlighet med tidigare liknande projekts prestationer. På grund av externa omständigheter som coronapandemin och ökade kostnader för till exempel bensin och andra varor, försenades projektet något och implementeringsperioden förlängdes.

Våra effekter

De effekter som uppnåddes på kort sikt bedöms vara rimliga i förhållande till använda resurser och tidigare resultat. Att ön Merwati klarade sig undan översvämningar 2021 var inte en förväntad effekt i sig, då samhällena själva identifierade sina behov i början av projektet och valde och planerade vilka typer av insatser de behövde för att bättre skydda sig mot kriser och klimatförändringar. Projektet stöttade dem sedan i att implementera sina småskaliga projekt. Den ökade kunskapen i samhällena om hur de förbereder sig för, mildrar och hanterar naturkatastrofer och anpassar sig till klimatförändringar var enligt förväntan och använda resurser.

Lärdomar och förbättringar

Volontärer från Sudans Röda Halvmåne fortsätter att arbeta efter att de finansierade aktiviteterna slutförts, för att säkerställa att det finns engagerade grupper i samhällena som kan fortsätta att förbereda samhällena och agera gemensamt vid katastrofer. Volontärerna och lokala frivilligorganisationer fortsätter att arbeta tillsammans och på så sätt förväntas projektets resultat att upprätthållas. För att säkerställa projektets hållbarhet involverades myndigheterna från början av projektet och en koppling mellan samhället och myndigheterna skapades. Strukturen har varit framgångsrik i tidigare projekt och vi kommer fortsätta att bygga på och förfina arbetssättet i framtiden. De lärdomar som tagits från projektet gällande vikten av involvering av alla grupper i samhället i projekt, har direkt tagits vidare i nya projekt i Sudan. Där ligger starkare fokus på bättre analys av olika gruppers specifika behov och kapacitet, vilket får ligga till grund för projektets aktiviteter.

En lärdom från projektet är vikten av adaptiv projektstyrning och hur det kan användas för att maximera de resurser som finns tillhands i en föränderlig kontext. Projektet påverkades i delar av både coronapandemin, men även de ökade bränslepriserna och övriga kostnader i Sudan. Det gjorde att kostnaderna för uppföljning ökade och vi fick hitta nya sätt att följa upp på projektet när resor inte alltid var möjliga. Uppföljning gjordes i vissa fall per telefon och genom bilder. Projektplanerna fick också revideras löpande på grund av den ändrade situationen och implementeringsperioden förlängdes för att möjliggöra för projektet att färdigställa de planerade aktiviteterna.

SÅ HÄR MÄTER VI

Processen

Projektet utvecklade en uppföljning- och utvärderingsplan för att systematiskt mäta projektets framsteg. Planen innehöll förväntade resultat av pro-

jektet och indikatorer som visar om dessa resultat har uppnåtts eller överträffats. Dessutom beskrivs hur data samlas in för varje indikator. Data samlas in kontinuerligt under projektimplementeringen genom bland annat aktivitetsrapporter, deltagarlistor, före- och efter-tester vid utbildningar samt uppföljningsbesök till samhällena.

Vidare genomfördes en utvärdering i form av lärandeinsamlingsworkshopar under vilka projektpersonalen, volontärerna och människor från samhällena identifierade framgångar, utmaningar och lärdomar kopplade till projektet. Den här metoden har visat sig vara effektiv för att dokumentera lärdomar, främja engagemang från projektdeltagarna och främja öppen kommunikation.

Styrkor och svagheter

Styrkan grundar sig i den uppföljning- och utvärderingsplan som togs fram för projektet och den uppföljning av projektets indikatorer som gjordes. Sudans Röda Halvmåne och Svenska Röda Korset analyserade löpande projektets resultat och agerade vid eventuella avvikelser och reviderade planer vid behov. Insamlingen av kvantitativa data i relation till aktiviteter var en styrka hos projektet, däremot fanns begränsningar gällande insamling av kvantitativa och kvalitativa data via intervjuer, där projektet hade kunnat stärkas ytterligare genom uppföljning på indikatorer som rör människors kunskap, attityder och beteenden. Hade sådan data samlats in hade projektet kanske kunnat bättre anpassa kunskapsöverföringsmodeller och bättre identifiera eventuella kunskapsbrister. Detsamma gäller insamling av baslinjedata (insamling av data vid projektets början) och slutlinjedata (insamling av data vid projektets slut), för att bättre kunna mäta förändringar på grund av projektets aktiviteter.

På grund av coronapandemin fanns det begränsningar för resor för Svenska Röda Korsets rådgivare. Trots begränsningarna kunde verksamheten följas genom det dokumenterade materialet, inklusive fotografier och videor. ○

Definitioner för mätningen

- Vi mäter prestationer genom att samla in kvantitativa data från bland annat aktivitetsrapporter, deltagarlistor och kunskapstest från utbildningar och andra aktiviteter.
- Vi mäter till exempel hur många människor vi har utbildat, hur många småskaliga projekt som implementerats, hur många köksträdgårdar som anlagts och hur deras status är med mera.
- Vi mäter utfall och effekter genom att följa upp och notera förändringar i beteende eller kunskap under projektets gång samt genom att samla in människors upplevelser och perspektiv.
- Vi har gjort utvärderingar av projektet, där människor från samhällena, lokala myndigheter och andra organisationer har fått samlas och dela sina erfarenheter och lärdomar från projektet.
- Under uppföljningsbesök görs även intervjuer med människor i samhällena, våra volontärer och krisberedskapsgrupperna för att bättre förstå de förändringar som skett.

¹ IPC, Sudan Acute Food Insecurity Analysis April 2022 - February 2023 Publicerad 21 juni 2022 https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Sudan_AcuteFoodInsecurity_2022Apr2023Feb_report.pdf

² Voaafrica.com (press release from report from U.N humanitarian affairs office): https://www.voaafrica.com/a/africa_millions-sudan-flood-victims-risk-mosquito-borne-diseases/6197503.html

³ IFRC, *Nature-based solutions*

⁴ World Meteorological Organization, *Early Warnings For All Initiative scaled up into action on the ground* (21 mars 2023)

⁵ Research and Training Unit in Natural Risk Management (URF-GRN) of the University of Kinshasa, *Impact and cost-benefit analysis of community-based disaster risk reduction in the complex humanitarian context in the DRC (Urban approach)* (August 2021)

Klimatanpassad hjälp i Sudan

Med naturbaserade och målgruppsanpassade insatser har Röda Korset bidragit till att öka motståndskraften mot klimatförändringar i Sudan.

325 volontärer och 40 skollärare

var involverade i projektet.

6 045 skolbarn (3 059 pojkar och 2 986 flickor) nåddes av volontärer från Sudans Röda Halvmånen. Barnen har lärt sig grunderna om hur klimatförändringar påverkar människor, hur de förbereder sig inför katastrofer, olika människors ansvar i krislägen och hur de kontakter viktiga institutioner.

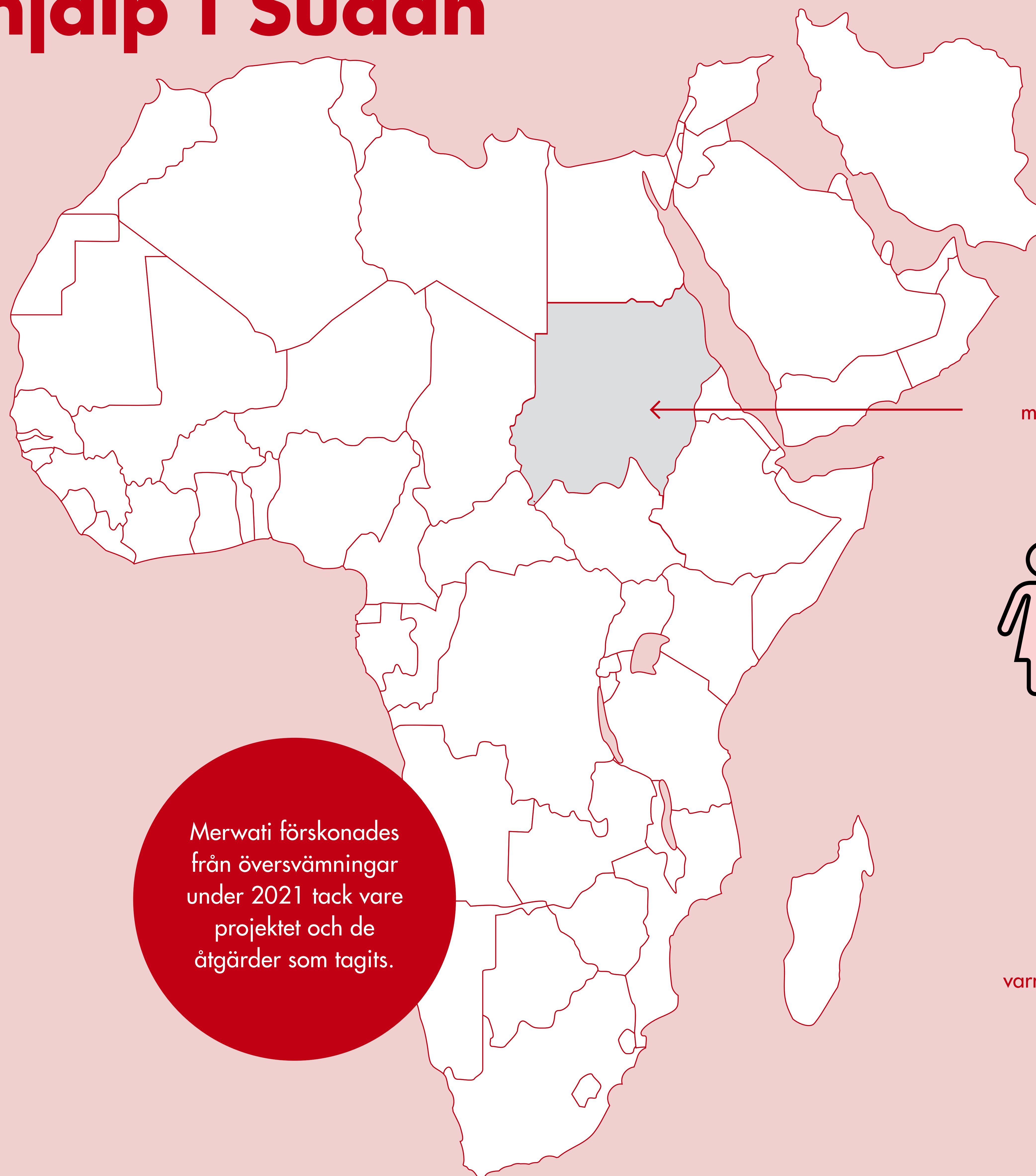

79 723

personer nåddes av projektet i tolv samhällena i tre delstater.

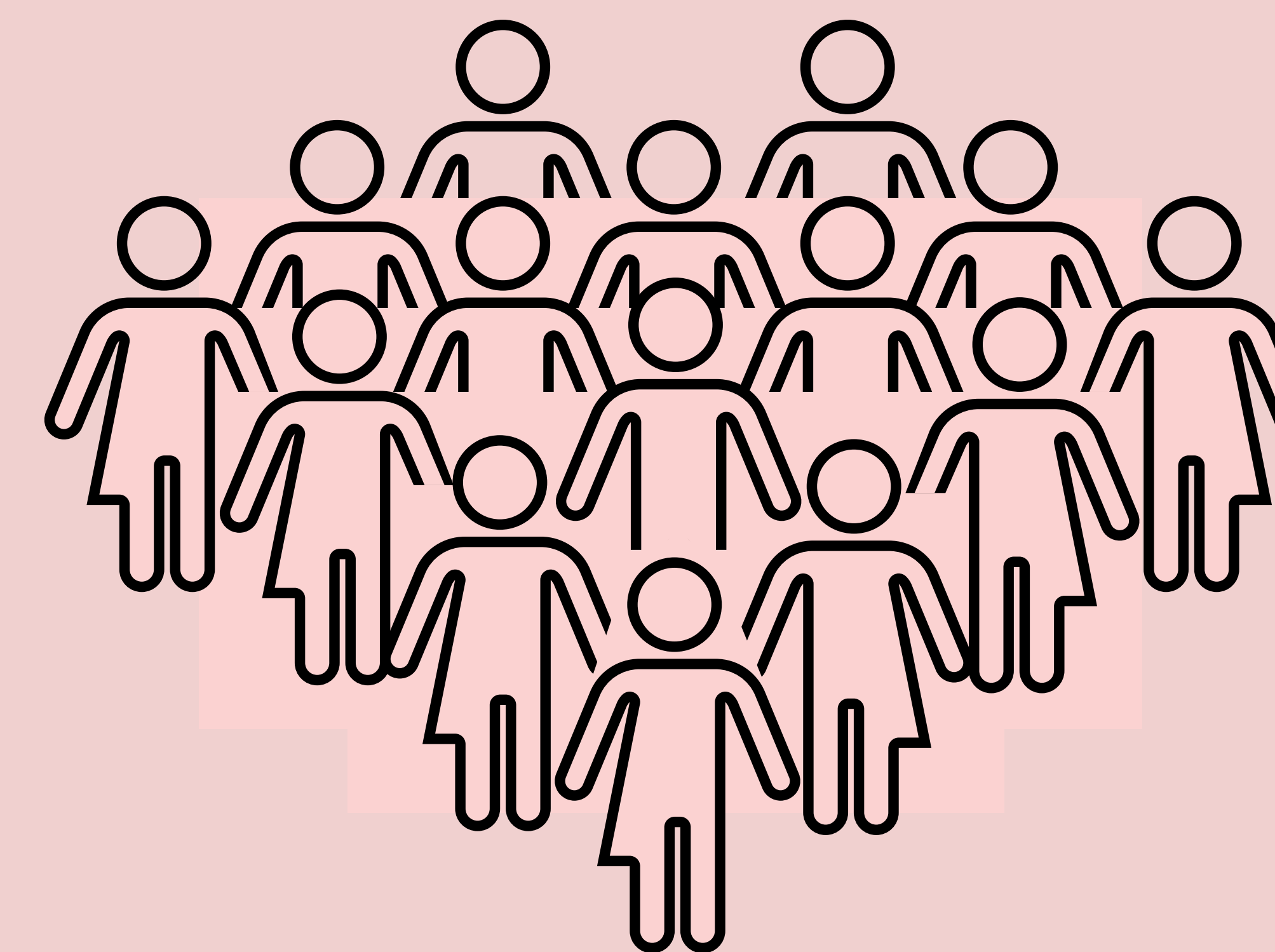
- **20 170** kvinnor
- **18 894** män
- **19 931** flickor
- **20 728** pojkar

Merwati förskonades från översvämningar under 2021 tack vare projektet och de åtgärder som tagits.

12 miljoner

människor förväntas uppleva akut matosäkerhet i Sudan när matkrisen förvärras.

10x avkastning

på investeringen i tidiga varningssystem, det mest effektiva sättet för att förhindra att extrema väderhändelser leder till humanitära kriser.

2

→ I Vaxholm finns övningsledaren Leslie Öqvist från Röda Korset på plats tillsammans med Anna Faber och Daniel Fagerberg för att öva på de viktigaste momenten.

Första hjälpen-utbildningar i Sverige

Över hela landet erbjuder Röda Korset kurser inom första hjälpen för att fler ska kunna rädda liv. Under de senaste åren har digitala kurser utvecklats som gör att Röda Korset nu kan nå fler deltagare på ett kostnadseffektivt sätt.

VÅR FÖRÄNDRINGSTEORI

Problemet vi försöker lösa och våra målgrupper

Centralt för individers och samhällens motståndskraft är förmågan att reagera effektivt i en kris. Rödakors- och rödahalvmånerörelsen ser första hjälpen som en av de största humanitära handlingarna. Rörelsen ser vidare att utbildning i första hjälpen är en avgörande del för att bygga motståndskraft, såväl individuellt som på samhällsnivå.

Människor som skadas i olyckor eller som insjuknar hastigt är ofta beroende av att medmänniskor kan hjälpa dem. Enskilda personers förmåga att hjälpa till avgörs av deras kunskaper och handlingsberedskap. Utöver detta finns andra faktorer som påverkar utgången, exempelvis om hjärtstartare finns att använda och hur lång tid det tar för ambulansen att komma till platsen. Röda Korsets arbete att sprida kunskaper i första hjälpen ska ses som en del av det större sammanhanget.

Röda Korset har utbildat i första hjälpen sedan 1860-talet. Vår hypotes är att våra utbildningar stärker individers kunskaper och mod att agera. Vi

Röda Korset har ett uppdrag från MSB att utbilda och sprida kunskap till privatpersoner inom första hjälpen och hjärt-lungräddning, HLR.

vänder oss till allmänheten och organisationens egna volontärer. Vi erbjuder utbildning över hela landet. Med våra utbildningar vill vi bidra till att fler överlever livshotande situationer.

Den här rapporten fokuserar på att studera förändringen i kunskap och mod att agera hos våra deltagare på våra utbildarledda utbildningar, fysiska och online. I rapporten kommer vi att jämföra dessa två utbildningsmetoder. Andra kanaler för kunskapsspridning, såsom vår förstahjälpen-app, hemsida och Youtube, samt andra faktorer på samhällsnivå utelämnar vi i den här rapporten.

Våra resurser

Vi har i genomsnitt cirka 75–80 aktiva utbildare inom första hjälpen. 13 pedagogiska handledare kvalitetssäkrar utbildarna regelbundet i handgrepp/första hjälpen-åtgärder samt pedagogik. Vi rekryterar och utbildar löpande nya utbildare. För att upprätthålla en effektiv och högkvalitativ utbildningsverksamhet inom första hjälpen krävs sex heltidstjänster.

Våra aktiviteter

För att nå de effekter vi vill se hos våra deltagare genomför vi följande aktiviteter:

- Rekrytering, utbildning, handledning och kvalitetssäkring av utbildare.
- Kundkontakt, bokning och administration av utbildningstillfällen.
- Inköp och underhåll av utbildningsmaterial.
- Uppdatering av utbildningsmaterial utifrån gällande riktlinjer.
- Utveckling av nya format (digitala och blandat med fysiska metoder).
- Marknadsföring och kommunikation.
- Genomförande av kurstillfällen.

Tänkta effekter på kort och medellång sikt

Våra aktiviteter ska leda till att vi når våra volymmål (antal deltagare) samt till ökade kunskaper i första hjälpen och ökat mod att agera hos våra kursdeltagare.

Tänkta effekter på lång sikt

Vår utbildningsverksamhet inom första hjälpen ska bidra till att andelen överlevande i livshotande tillstånd, såsom hjärtstopp och stroke, ökar.

Våra antaganden om att aktiviteterna kommer leda till tänkta effekter

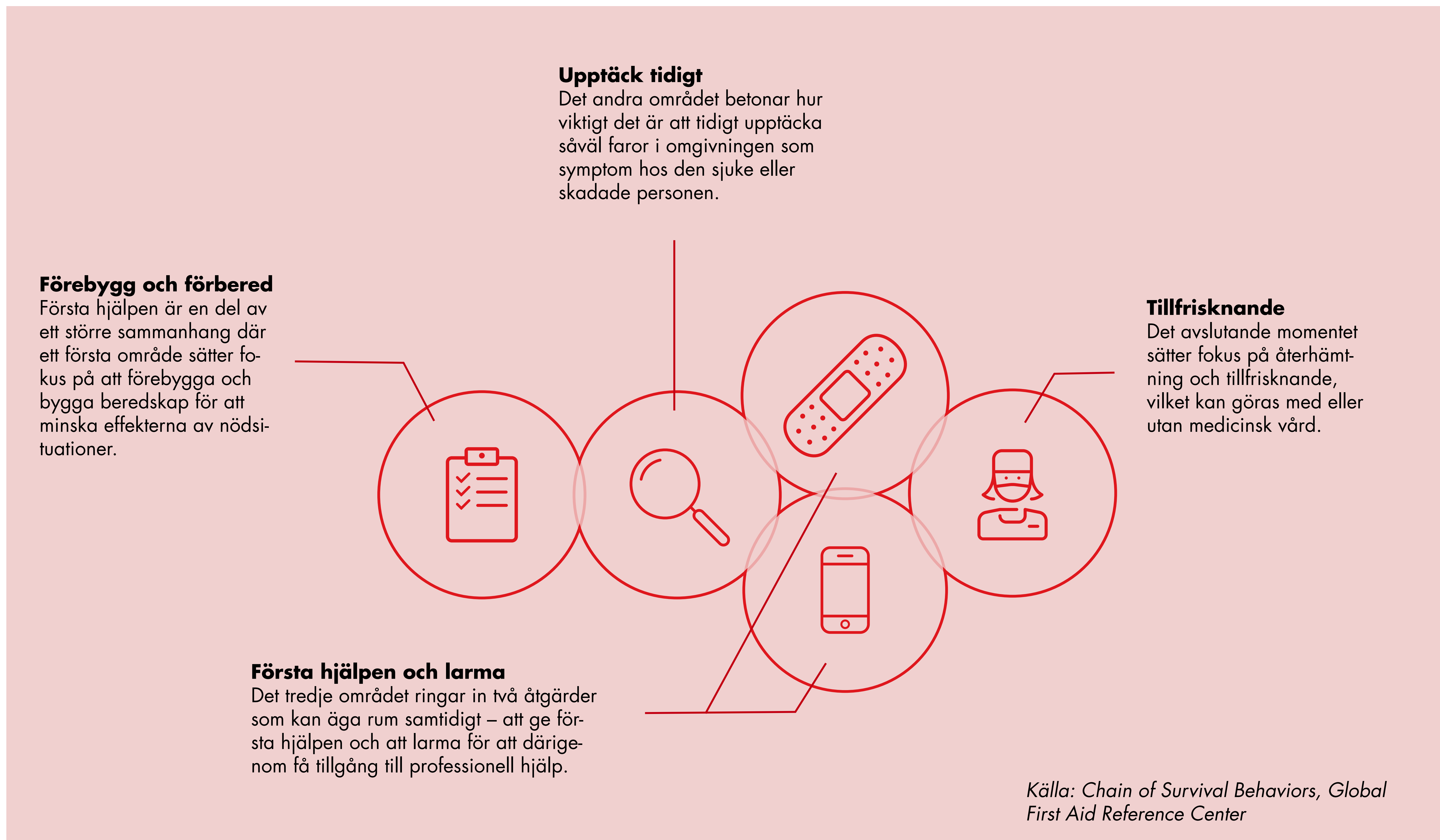
Vi vet att tidiga insatser räddar liv. Det ligger i den mänskliga naturen att vilja hjälpa medmänniskor, inte minst i livshotande nödsituationer. Ömsidig vilja att hjälpa vår nästa stärker bandet mellan människor. Sociala strukturer, okunskap och rädsla kan hindra oss. Hjälparens kunskaper och mod är en av många faktorer som avgör utfallet av en livshotande situation.

Röda Korset har en hög trovärdighet inom första hjälpen, vilket bidrar till en hög efterfrågan på våra kurser. Tillsammans med andra aktörer och insatser i samhället räddar vi liv. Genom att utveckla nya sätt att sprida kunskaper når vi såväl fler som nya grupper. Digitalisering och innovation skapar nya metoder och möjligheter.

Externa faktorer och aktörer

På kort och medellång sikt är det i stor utsträckning de ekonomiska förutsättningarna som påverkar utfallet. Vår verksamhet finansieras till avgörande delar av det ekonomiska bidrag vi får från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Storleken på bidraget påverkar antalet personer vi når med kostnadsfria utbildningar. Coronapandemin innebar att våra fysiska utbildningar inte kunde genomföras under två års tid. Pandemin i sig var inte motivet till att vi utvecklade våra digitala kurser, men den var orsaken som skyndade på processen.

På lång sikt finns det en rad faktorer som påverkar utfallet. Att SOS Alarm, akutsjukvården och Räddningstjänsten agerar snabbt är ett exempel på en förutsättning för att effekterna på lång sikt ska

8,5
miljoner kronor
uppgår våra
sammanlagda
kostnader för lä-
rarledda utbild-
ningar i första
hjälp till under
2022.

vara möjliga. Utvecklingen av hjärtstartare samt tillgängligheten till dem är ett annat exempel som påverkar effekten på lång sikt. Med de möjligheter som kommer med digitalisering och innovation kommer exempelvis nya utbildningsmetoder och nya utlarmningsverktyg skapas. SMS-Livräddar-projektet är ett exempel på det senare. Andra utbildningsaktörer, oftast utbildade genom HLR-rådet, påverkar också utfallet. Likaså bidrar självständig medicinsk och pedagogisk forskning till att metoder och verksamheter utvecklas och förbättras. Den politiska dagordningen och de ekonomiska resurser som samhället investerar bidrar självfallet likaså. Röda Korsets och andra aktörers påverkansarbete är därför viktigt.

Evidens och beprövade erfarenheter

Den globala rödakorsrörelsens samlade erfarenhet är omfattande och beprövad – utbildning i första hjälpen bidrar till att liv räddas. Eftersom utfallet i varje enskilt fall påverkas av en rad faktorer är det svårt att isolera utbildningens effekter. Genom möten med tusentals deltagare varje år och de berättelser vi får höra, kan vi dra slutsatsen att många har kunnat rädda liv tack vare våra utbildningar.

VÅRA RESURSER

Kostnader

Våra sammanlagda kostnader för våra lärarledda utbildningar i första hjälpen uppgår 2022 till cirka 8 500 000 kr. För att bidra till minskad kostnad per person vi når med kunskaper inom första hjälpen jobbar vi alltmer med digitala lösningar (webbkursen *Våga rädda liv*, Youtube, första hjälpen-appen med flera). Kostnaden per deltagare kommer att minska under 2023 genom att vi når fler deltagare i och med att pandemin inte längre begränsar våra möjligheter.

Våra kostnader utgörs av:

- Arvodet, resekostnader, material och liknande för genomförande av utbildningar.
- Rekrytering, utbildning och kvalitetssäkring av utbildare.
- Marknadsföring och reklam.
- Personalkostnader (lön, kontor och så vidare).
- Systemkostnader (bokning, ärendehantering, lärplattform (LMS) och andra).

VÅRA PRESTATIONER

Våra genomförda aktiviteter

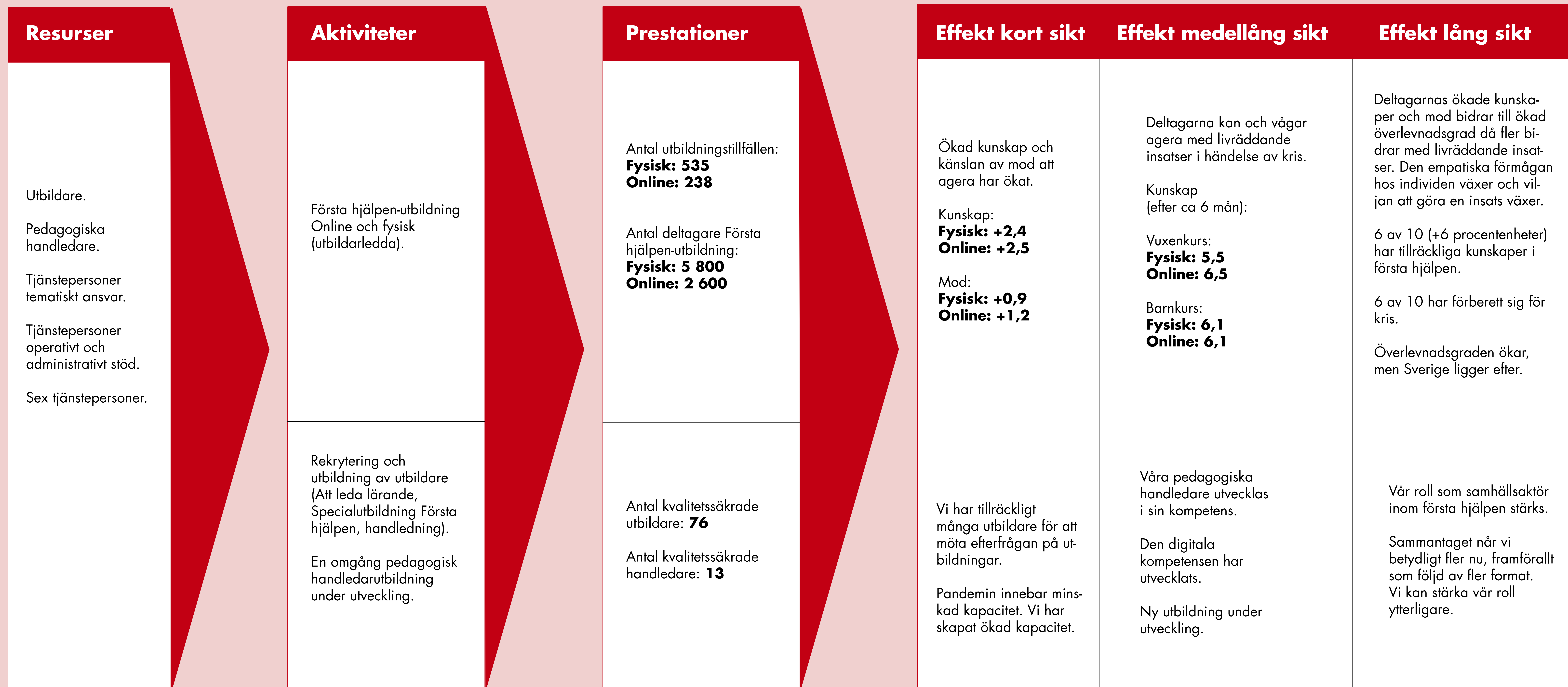
Coronapandemin förändrade förutsättningarna för att utbilda i första hjälpen. De fysiska utbildningarna var inställda under drygt två år – från mars 2020 till maj 2022. Som en reaktion på coronapandemin utvecklade vi Första hjälpen/HLR Online, vår utbildarledda livekurs på nätet. När våra fysiska utbildningar kunde återupptas upplevde vi en stark efterfrågan på dem, samtidigt som efterfrågan på våra digitala kurser var fortsatt stor. Vi upplever att vi med våra digitala kurser når personer som vi har svårt att nå med våra fysiska utbildningar. Under hösten 2022 har vi därför erbjudit såväl fysiska som digitala kurser, vilket vi kommer att fortsätta göra.

Pandemin innebar också ett tapp av utbildare. I takt med att pandemin avtog och efterfrågan på utbildningar ökade har vi fokuserat på att rekrytera och utbilda nya utbildare. Under hösten 2022 genomförde vi en utbildningsomgång, numera i blandad fysisk och digital form.

Till våra digitala kurser anmäler sig enskilda deltagare. För att skapa kännedom och intresse för våra digitala kurser har vi marknadsfört dem på sociala medier, vilket har varit nödvändigt på kontinuerlig basis sedan introduktionen 2020. Våra fysiska kurser bokas av grupper, ofta med sedan länge etablerade kunder. De kurserna har inte samma behov av marknadsföring.

→ – Alla borde gå våra utbildningar. Det krävs inga förkunskaper och att kunna rycka in när det gäller kan göra skillnad mellan liv och död, säger Leslie Öqvist.

Vår förändringskedja

Utfall och effekt på kort sikt

Vi når de effekter vi vill se hos våra deltagare. Deltagarnas kunskap och mod förstärks påtagligt av utbildningen, oavsett om de gått en fysisk eller digital utbildning. Före utbildningen skattar deltagarna sin kunskap lägre än sitt mod. Efter utbildningen är skillnaderna väldigt små. Vi nådde inte riktigt våra volymmål.

Kunskapen ökar påtagligt. Deltagare på fysiska och digitala utbildningar skattar sin kunskap på ett likartat sätt före utbildningen. Andelen med låg kunskap sjunker påtagligt såväl bland deltagarna på fysiska som online-utbildningar. Deltagarna på fysiska utbildningar skattar sig själva med mycket god kunskap i större utsträckning, medan deltagarna på online-utbildningarna i större utsträckning skattar sig med god kunskap.

Modet ökar också. Även vad gäller den självupplevda bilden av mod är resultaten väldigt likartade. Efter utbildningen har de med lågt mod minskat påtagligt, de med mycket gott mod har ökat något, medan mellangruppen har ökat påtagligt. Online-utbildningarna förefaller ha en litet större förmåga att öka upplevelsen av mod.

Utfall och effekt på medellång sikt

Vi når de effekter vi vill se på medellång sikt, men det finns utrymme till ännu större effekter. Deltagarna har goda kunskaper även cirka ett halvår efter utbildningen. Fysiska utbildningar har inte någon fördel jämfört med online-utbildningar när det gäller att bygga kunskap. Det är snarare så att onlinekursen för vuxna tenderar ha fördelar jämfört med fysisk vuxenkurs. Deltagarna på barnkurserna landar i samma resultat.

För att ännu bättre förstå om det finns några skillnader i den faktiska kunskapsutvecklingen mellan fysiska utbildningar och online-kurser skickade vi ett kort teoretiskt kunskapstest till deltagare på våra olika kurser. Det är fortfarande så att vi inte kan säga något om deltagarnas faktiska kunskaper som

visar sig i tillämpningen av handgrepp och åtgärder i ett skarpt läge, men vi kan skapa oss en bild av vilken teoretisk bas de har med sig från kursen. Frågorna (åtta stycken) ställdes i mitten av april till alla deltagare som gått utbildningen under hösten 2022.

Effekter på längre sikt

Andelen med tillräckliga kunskaper i första hjälpen ökar. Vi drar slutsatsen att vårt arbete tillsammans med andra aktörers arbete har gett effekt på en övergripande samhällsnivå. Drygt sex av tio anser att de har tillräckliga kunskaper i första hjälpen för att kunna hjälpa andra. Andelen har ökat med sex procentenheter jämfört med 2017 och är en statistiskt signifikant förändring.

Sex av tio har gjort förberedelser för att klara en kris. Andelen personer som har gjort förberedelser förefaller öka. Det är bland annat i det här sammanhanget som våra utbildningar i första hjälpen har stor betydelse.

Överlevnadsgraden ökar i Sverige men vi ligger efter andra länder. Andelen överlevande i hjärtstopp och stroke är högre nu än för 10–15 år sedan. Samtidigt är andelen överlevande lägre i Sverige än i andra nordiska länder i såväl hjärtstopp som stroke.

ANALYS ÖVER VÅRA RESULTAT

Våra aktiviteter

Coronapandemin förändrade förutsättningarna i grunden för vår verksamhet. Pandemin var inte orsaken till en ökad digitalisering av verksamheten, men den skyndade på utvecklingen och förändringshastigheten påtagligt. Lanseringen av Första hjälpen/HLR Online är en direkt konsekvens av coronapandemin. Likaså är exponeringen av första hjälpen på vår hemsida en direkt följd av större digital aktivitet bland individer. Första hjälpen är ett av de områden som genererar mest trafik till vår hemsida.

11 %

överlevnadsgrad är det för hjärtstopp utanför sjukhus i Sverige.

20 %

är överlevnadsgraden för hjärtstopp utanför sjukhus i Norge.

→ De fysiska utbildningar bidrar med aspekter som uppstår i mötet som gemenskap, grupputveckling och trivsel.

Genom att vi nu erbjuder såväl fysiska som online-utbildningar gör vi bedömningen att vi nu sammantaget har större möjligheter att nå fler individer och grupper.

Även om det finns fortsatt behov av studier kring praktiskt, tillämpad kunskap hos våra deltagare kan vi slå fast att Första hjälpen/HLR Online har varit en lyckad satsning. Människor förefaller vara mycket intresserade av att ta till sig kunskaper den vägen. Det kan vi se då vi ofta har väldigt långa väntelistor till de här kurstillfällena.

När möjligheten gavs att återigen utbilda fysiskt upplevde vi en stark efterfrågan på våra fysiska kurser. Relativt fort var vi tillbaka på den volym vi hade innan pandemin. Vi drar slutsatsen att många deltagare föredrar traditionella, fysiska utbildningar. Vanans makt är stor. Samtidigt ser vi ett stort intresse för digitala utbildningar.

Genom att vi nu erbjuder såväl fysiska som online-utbildningar gör vi bedömningen att vi nu sammantaget har större möjligheter att nå fler individer och grupper. De olika formaten möter olika behov.

Vi har ännu inte nått den utbildningskapacitet vi behöver för att möta efterfrågan på våra utbildningar.

Våra effekter

Utifrån resultaten kan vi dra en rad slutsatser. Fysiska och online-utbildningar förstärker upplevelsen av kunskap och mod i samma grad. Deltagare på vuxen online förefaller ha större teoretisk kunskap än deltagarna på vuxen fysisk. Vad gäller barnkurserna finns det ingen skillnad. De två utbildningsmetoderna (fysisk och digital) har sina respektive fördelar. Fysiska utbildningar bidrar med aspekter som uppstår i det fysiska mötet (gemenskap, grupputveckling, trivsel med mera). Online-utbildningar bidrar med hög kostnadseffektivitet och hög tillgänglighet. För att nå samma effekt vad gäller att stärka deltagarna till att våga agera som att stärka deras kunskaper behöver vi utveckla vår pedagogik ytterligare. Det kan bland annat göras genom fler och bättre tillämpningsövningar, större inslag av reflektion eller ökad tydlighet i olika moment. Online-formatet är relativt nytt för oss och för deltagare. Onlinedeltagares totala intryck av kursen är något

lägre än hos deltagare på fysiska kurser. Även om det fortfarande är högt finns det alltså utrymme till att ytterligare slipa på vårt genomförande, metoder och digitala pedagogiska kompetens.

Lärdomar och förbättringar

Vi vill se över balansen mellan antalet fysiska och digitala utbildningar vi erbjuder för att på så vis utnyttja våra medel mer optimalt och därigenom nå fler personer. Då behöver vi informera och påverka våra utbildare till att i större utsträckning vilja utbilda online och stärka de pedagogiska handledarnas kompetens inom digital pedagogik. Vi vill sprida resultaten och lärdomarna såväl internt som externt och våga utmana föreställningen att fysiska kurser i första hjälpen alltid är bättre genom att ställa frågan ”På vad?”.

Vi överväger att centralt enbart erbjuda öppna online-utbildningar till allmänheten och att öppna fysiska kurser genomförs hos våra lokalföreningar. I de fall där en lokalförening inte har resurser att stå som värd kan vi centralt ändå styra var öppna allmänhetsutbildningar genomförs.

Fortsatta studier behövs för att bygga på kunskapen ytterligare, såsom studier med fokus på glömskeeffekter och tillämpad kunskap.

Hur vi mäter

Vi samlar in data genom digitala kursutvärderingar. Utifrån vår förändringsteori, det vill säga att förändringar hos kursdeltagare vad gäller deras kun-

skap och mod skapar bättre förutsättningar för ett ingripande och en ökad överlevnad, ombeds alla deltagare att skatta sin egna kunskap och sitt egna mod före och efter kurstillfället. Förändringen förklarar vi som en effekt av utbildningen.

Vi har analyserat data för andra halvåret 2022. Vi har valt denna tidsperiod i och med att det är den första längre tidsperiod med tillgänglig data för både fysiska utbildningar och online-utbildningar.

Resultat på övergripande samhällsnivå är hämtade från en studie som Novus genomfört på vårt uppdrag under maj 2023. Novus ställde ett antal frågor till ett riksrepresentativt urval av befolkningen via sin webbpanel. Antalet intervjuade var 1 005 personer.

Processen

Data samlas in via elektroniska frågeformulär före respektive efter genomförd kurs. Formulären skickas via kursbokningssystemet EduAdmin i samband med anmälan samt dagen efter genomförd kurs. Rådata tankas ut och bearbetas därefter i Excel.

Novus genomför studien via ett riksrepresentativt urval av befolkningen via sin webbpanel.

Styrkor och svagheter

Styrkor:

- God svarsfrekvens då det är kopplat till utfärdandet av intyg.
- Goda möjligheter att jämföra olika format.
- Goda möjligheter att jämföra med andra länder.
- Riksrepresentativt urval (Novus).

Begränsningar:

- Begränsade möjligheter till analys i EduAdmin.
- Omständlig process att tanka över rådatan till Excel.
- Vi följer inte alla format (till exempel Våga rädda liv samt Övningshubbar).
- Självskattning har begränsat förklaringsvärde för faktisk kunskapsutveckling samt faktiskt beteende i en skarp situation. Risk för såväl över- som underskattning föreligger. ○

Definitioner för mätningen

Vi studerar deltagarnas kunskap och mod genom att ställa följande två frågor före och efter ett utbildningstillfälle:

1. Vet du vad du ska göra för att hjälpa en person som blivit skadad eller hastigt sjuk? Ange ditt svar med hjälp av en skala mellan 0 till 10, där 0 betyder ”Nej, inte alls” och 10 ”Ja, absolut”.
2. Vågar du hjälpa en person som blivit skadad eller hastigt sjuk? Ange ditt svar med hjälp av en skala mellan 0 till 10, där 0 betyder ”Nej, inte alls” och 10 ”Ja, absolut”.

Vi använder en ordinalskala, med de statistiska begränsningar den har. Exempelvis går det att argumentera för att ett aritmetiskt medelvärde inte kan räknas ut. Det går samtidigt att argumentera för att praxis inom undersökningsbranschen är att ändå beräkna ett medelvärde, då det är ett enkelt sammanfattande mått.

Vi klassificerar deltagarna i olika grupper för att studera om utbildningen bidrar till att förändra fördelningen. Vi använder oss av följande definitioner:

- 0-5 Låg kunskap respektive litet mod
- 6-8 God kunskap respektive stort mod
- 9-10 Mycket god kunskap respektive mycket stort mod

→ Djurgårdens fotbollslag är en förening som genomgått en kurs i första hjälpen.

Effekten av våra insatser

Röda Korset vill att fler liv ska räddas. Genom att erbjuda fysiska och digitala utbildningar inom första hjälpen kan fler få tidig hjälp vid till exempel hjärtstopp.

Online-utbildningarnas större kostnadseffektivitet förklaras av lägre arvodeskostnader, inga materialkostnader eller resekostnader. Därtill är den genomsnittliga gruppstorleken på online-utbildningar något större jämfört med fysiska utbildningar.

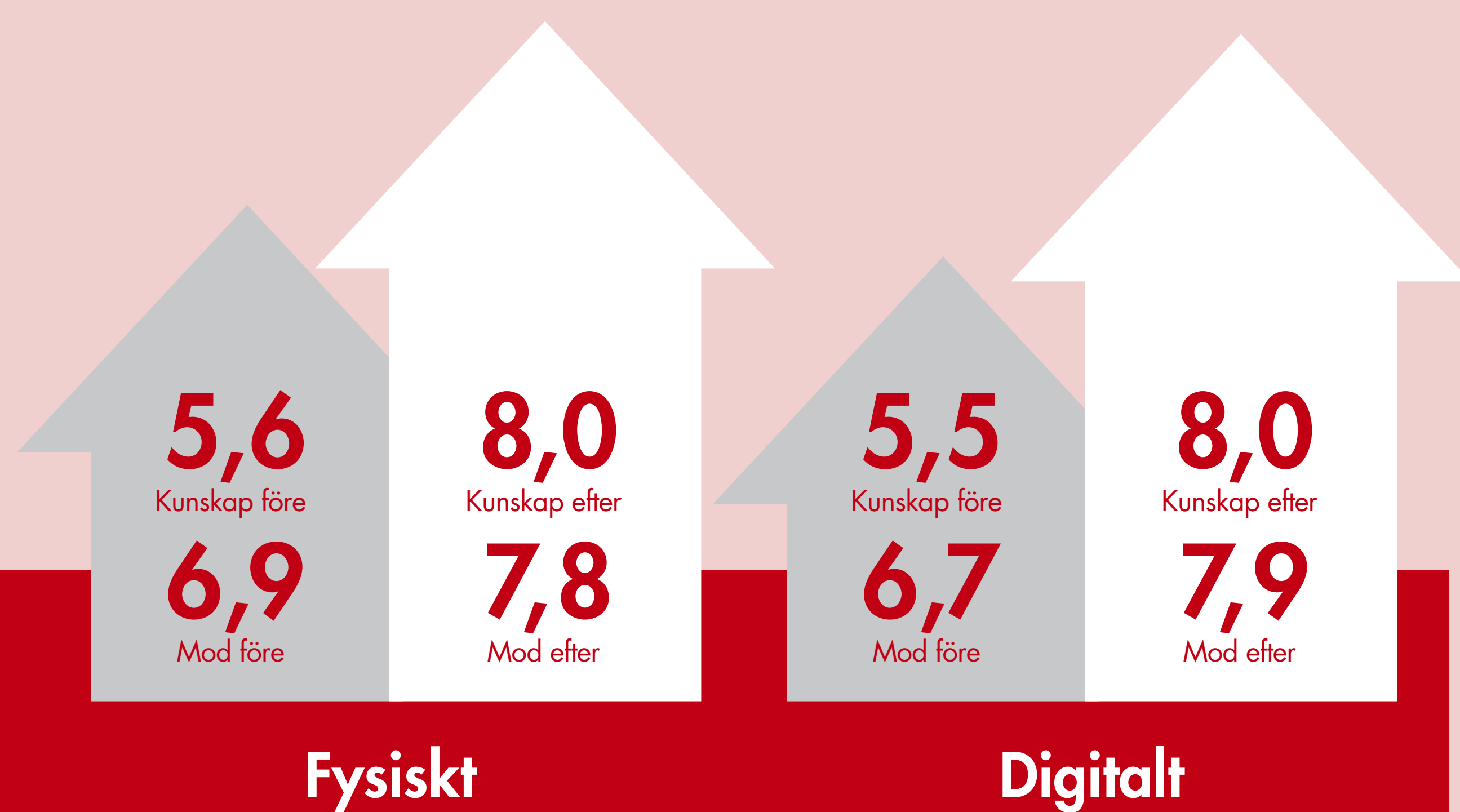
Kostnadseffektiviteten skiljer sig påtagligt

40 %

Att nå en deltagare på en digitalutbildning är billigare än en fysisk utbildning. Kostnaden uppgår till 40 procent av den rörliga kostnaden för att nå en deltagare på en fysisk utbildning. Det går alltså att nå drygt dubbelt så många deltagare online än med fysiska utbildningar med samma summa pengar.

Kunskap före/efter utbildning

Medelvärde skala 0-10

Har du tillräckligt med kunskap?

62 %

svarar JA på frågan om de upplever att de har tillräckligt med kunskaper i första hjälpen för att kunna hjälpa en människa som faller ihop på gatan. 2017 var siffran 56%.

Är du förberedd inför en kris?

60 %

svarar att de gjort mycket (7%) eller vissa förberedelser (54%) på frågan om de i sitt hushåll förberett sig inför en eventuell kris (till exempel lager med mat, har första hjälpen-kit).

HLR Utbildning

5 800 Antal deltagare Fysiska kurser

2 600 FH/HLR Online Digitala kurser

535 Antal utbildnings-tillfällen – Fysiskt

238 Antal utbildnings-tillfällen – Digitalt

76 Antal utbildare

13 Antal handledare

6 Antal tjänstepersoner

Antal rätt

(Max=8)

	Fysisk	Digital
Vuxen	5,5	6,5
Barn	6,1	6,1

Deltagarna fick efter utbildningen göra ett mindre kunskapstest på åtta frågor för att skapa en bild av vilken teoretisk bas de har med sig efter kursen.

Överlevnadsgrad i olika länder

Antal/år	Frekvens	Överlevnadsgrad	Sverige	Danmark	Finland	Norge
Hjärtstopp (utanför sjukhus)	Ca 5 900 (2021)	Ca 11%*	11%	13%	15–20%	20%
Stroke	Ca 25 400 (2021)	Ca 77%**	82%	91%	85%	85%
Fallolyckor	Ca 185 000 (2019) varav ca 80% behövde sjukhusvård	Ca 99%**	>99%	>99%	>99%	>99%

Källor: *HLR-rådet, **Socialstyrelsen, ***GIF-informationscentrum. Överlevnadsgraden i olika länder. Källa: HLR-rådet Socialstyrelsen samt motsvarande i övriga länder.

3

Olika typer av boenden

→ Migrationsverket erbjuder olika bostäder till asylsökande och flyktingar som ingår i den samlade benämningen anläggningsbostäder (ABO). I mitten av förra året tog kommuner över boendeansvaret för personer som uppbär skydd under Massflyktsdirektivet. I denna rapport används begreppet anläggningsboende i för både flykting- och asylboenden.

→ Röda Korset har under hösten 2022 besökt och studerat villkoren på en rad asylboenden. Där bevitnas det om bristfällig infrastruktur, särskilt när det gäller gemensamma utrymmen och/eller barnvänliga platser. Den övergripande ekonomiska utsatthet orsakad av låga dagessättningsnivåer och den tid som ägnas åt väntan på asylbeslut präglade den allmänna attityden av uppgivenhet hos de som sökte hjälp av Röda Korset. De yttre faktorerna, som kriget i Ukraina, bidrog till det civila samhällets ökade närvaro på asylboenden.

– Att vi lyckas med vårt arbete på asylboendena blir viktigt för att målgruppen ska kunna tillgodogöra sina basala behov, säger Jasmina, anställd på Röda Korset under den aktuella perioden.

Stöd i asylmottagandet i Sverige

Röda Korset bedriver en rad olika aktiviteter på asylboendena för att förbättra levnadssituationen och ge en bättre start på livet i Sverige. Det kan handla om allt från att hjälpa till med basala behov till att anordna språkcaféer.

VÅR FÖRÄNDRINGSTEORI

Problemet vi försöker lösa och våra målgrupper

Senaste gången dagessättningen för asylsökande höjdes var 1994. Nuvarande belopp är 71 kronor per dag och har inte inflationsjusterats på 29 år. Dagessättningen ska täcka alla kostnader för en ensamstående som lagar sin egen mat. Ensamstående asylsökande som får mat på ett anläggningsboende får en reducerad dagessättning på 24 kronor per dag. De boende som har barn får ett tillägg per barn på 12 kronor för upp till två barn, därefter ges ett halverat tillägg (6 kronor) för varje ytterligare barn under 17 år. Resultatet av de låga ersättningsnivåerna är att fattigdom bland asylsökande på och utanför anläggningsboenden har ökat markant och fortsätter att öka, särskilt i ljuset av det senaste årets generella pris- och kostnadsökningar. Många av de boende på anläggningsboenden har inte råd med det mest basala såsom vinterkläder och hygienprodukter eller pengar så det räcker till kollektivtrafik mellan boendet och den närmaste tätorten. Om en boende har ett starkt behov av något som inte täcks av dagessättning kan de ansöka

om särskilt bidrag för det, där Migrationsverket gör individuella bedömningar om det ska beviljas eller inte.

Parallellt med den ekonomiska situationen är standarden på anläggningsboenden många gånger numera satt till en miniminivå där många bor trångt och i enkla boenden. Röda Korset har identifierat att det även förekommer att sociala aktivitetsutrymmen i princip är helt oinredda och det kan saknas leksaker till barn på vissa boenden. Kommunerna, som i mitten av förra året tog över ansvaret för flyktingar som uppbär skydd under Massflyktsdirektivet (framförallt den ukrainska flyktinggruppen) verkar över lag hålla en högre boendekvalitet och tycks enligt Röda Korssets kartläggningar tillgodose mer rimliga lekförhållanden för barn.

Vidare, är målgruppen på anläggningsboenden en särskilt sårbar grupp, där många bär med sig djupa trauman från att ha upplevt krigets fasor och följder. De kan ha förlorat nära anhöriga eller vänner. De kan också ha genomlevt trauman från ett politiskt, religiöst, etniskt eller sexuellt förtryck samt utsatts för tortyr. Utan rätt hjälp och stöd kan sådana upp-

levelser resultera i växande psykisk ohälsa med dess medföljande konsekvenser (risk för ohälsa och bristande trygghet och rättssäkerhet).

Sammantaget, leder alla dessa basala brister på anläggningsboenden till att livet för många blir en kamp om överlevnad, snarare än en inkörsport till ett nytt liv i ett nytt land där de kan bygga sig en framtid, ha en god hälsa och bidra till samhället.

Vidare, finns det få möjligheter för asylsökande på boenden att få hjälp med sina kontakter med myndigheter eller mekanismer för att framföra klagomål om individen blivit felaktigt behandlad. Det är ofta svårt att lämna synpunkter om boendekvaliteten utan civilsamhällets hjälp. Det förekommer också diskriminering, våld och sexuellt våld på boendena. Röda Korset har uppfattat att det ofta är svårt för de boende att våga berätta, bli lyssnade på och få hjälp och stöd när sådant händer utan civilsamhällets närvaro.

Röda Korset kan agera stöd till offentliga myndigheter på det humanitära området. Vi har en avsiktsförklaring tillsammans med Migrationsverket om stöd och samverkan, bland annat inom mottagande och samhällsinformation. På så sätt har vi en särskild roll i att bidra med hälsofrämjande aktiviteter på anläggningsboenden genom bland annat sociala aktiviteter. Röda Korset kan bidra med viktiga ljuspunkter genom våra sociala aktiviteter och främja de boendes etablering genom språkträning och samhällsorientering. Vi påtalar problem och föreslår lämpliga åtgärder till boendets huvudman och bedriver ett aktivt påverkansarbete gentemot beslutsfattare och allmänheten. På så sätt är Röda Korset genom vår närvaro ett viktigt komplement till de ansvariga aktörerna för att säkerställa att en god boendemiljö uppnås på anläggningsboenden.

Våra resurser

För att arbeta med dessa frågor har Röda Korset volontärer som arbetar ideellt utifrån olika uppdrag som är kopplade till lokalföreningar och behov som

identifieras i sitt närområde. Det finns också tjänstepersoner som ger både operativt och tematiskt stöd i dessa frågor samt anställda på anläggningsboende och även olika samverkanspartners i regionerna.

Våra aktiviteter

Röda Korsets lokalföreningar bedriver aktiviteter på anläggningsboenden inom fyra huvudsakliga områden:

Det första aktivitetsområdet handlar om att säkerställa att de boendes grundläggande humanitära behov tillgodoses. För att de boende ska kunna klara det mest basala bistår Röda Korset med utdelning av mat-, kläder och hygienprodukter. Utdelningen sker antingen på ett boende (till exempel i en aktivitetslokal som Röda Korset lånar) eller på Röda Korsets egna mötesplatser inne i den närmaste tätorten. När endast det senare alternativet (utdelning på mötesplats) erbjuds är det ändå inte säkert att aktiviteten kommer målgruppen till del, eftersom många inte har råd med transportkostnaden in till tätorten. Ibland och på vissa platser ordnas det med transporter till mötesplatsen. Att utdelning inte kan ske i direkt anslutning till boendet kan ha flera förklaringar varav en är att Migrationsverket undanbett utdelning direkt på boendet eller att den aktuella lokalföreningen saknar resurser för att kunna anordna utdelning av materiellt bistånd på fler platser än mötesplatsen. Vidare, bistår vi även på vissa platser med utskänkning av möbler till de boende när sådana önskemål har uppmärksammats hos målgruppen. Vi gör också insatser som riktar sig till att säkerställa att barns grundläggande behov av en social och trygg uppväxtmiljö kan tillgodoses. I detta avseende bistår Röda Korset med utdelning av till exempel leksaker och redskap (som idrottsredskap eller ritblock). På vissa håll i landet har vi även bidragit till att ytor på anläggningsboenden avsedda för barn som är tänkta att fungera som sociala mötesplatser har inretts utifrån ett barnperspektiv. De projekten har ofta gjorts under ledning av eller

Livet på asylboende blir för många en kamp om överlevnad, snarare än en inkörsport till ett nytt liv i ett nytt land.

Boendeformer för asylsökande.

- När asylsökande anländer till Sverige bor de till en början på ett ankomstboende, vilket är en tillfällig boendeform.
- Asylsökande tilldelas sedan en plats på ett asylboende medan individer från andra flyktinggrupper tilldelas en plats på ett kommunalt boende.
- I vissa fall tilldelas dock asylsökande en plats på ett transitboende i avvaktan på fast placering.
- Under 2022 tog kommunerna över ansvaret för den delen av den ukrainska flyktinggruppen som inte ansökt om asyl med placering antingen på ett kommunalt boende eller i en lägenhet som kommunen förfogar över.
- Huvuddelen av den ukrainska flyktinggruppen som kommit till Sverige har dock fortsatt att ordna boende privat.
- Den här rapporten fokuserar på aktiviteter kopplat till hela målgruppen, det vill säga asylsökande och flyktingar på asylboende.

→ Röda Korset har en mötesplats för asylsökande och nyanlända på Spenshult. Två eftermiddagar i veckan har de boende möjlighet att träffas tillsammans med volontärer från Röda Korset för att umgås, laga mat, fika, spela spel, leka och träna svenska med mera. I rött Sophie Nilsson, från Röda Korsets lokalförening i Halmstad tillsammans med Asma.

i samarbete med Rädda Barnen. På kommunernas initiativ och ofta med deras finansiering har Röda Korsets lokalföreningar – tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer (till exempel Svenska Kyrkan) – även bistått antingen med direkta råd till kommunerna kring hur kommunens boenden för nyanlända bör inredas utifrån perspektivet att boendemiljön tillgodoser barns och vuxnas rättigheter och behov eller deltagit mer direkt i möblering av boenden.

Nästa aktivitetsområde är samtalsstöd och information samt sociala och gemensamma aktiviteter. Inom det här aktivitetsområdet ryms många olika typer av aktiviteter med den gemensamma nämnaren att det är insatser som har ett stödjande fokus utifrån ett socialt, hälso- och delaktighetsperspektiv. Till att börja med ger våra volontärer psykosocialt stöd och krisstöd. I det ingår att vi anammar ett empatiskt och stödjande förhållningssätt där vi genom samtal på anläggningsboenden möter individens oro och känslomässiga och praktiska problem. I det psykosociala stödet ingår även att Röda Korset hänvisar till andra aktörer när vi har identifierat att en individ behöver en typ av stöd som vi själva inte tillhandahåller (till exempel ett vårdbehov). Vi kan informera om Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade, där individen kan få hjälp med ett långvarigt och allvarligt trauma. För att få stöd där krävs remiss från andra vårdgivare eller andra aktörer, till exempel socialtjänsten eller genom egenremiss. Behandlingscentren finns på sex orter och det finns även fyra filialer, bland annat på anläggningsboendet Restad Gård i Vänersborg, med över 700 boende. Vid akuta behov eller vid vissa akuta händelser på boendena har våra volontärer på plats även kunskap att ge psykologisk första hjälpen för att lindra akut oro och stress. Utöver detta gör Röda Korset insatser för att främja den sociala boendemiljön på anläggningsboenden och anordnar sociala aktiviteter för både barn och vuxna. På vissa boenden bedrivs språkcaféer där deltagarna

får utbildning i svenska och samhällsorientering.

Ett tredje aktivitetsområde är råd och stöd. Aktiviteterna inom området handlar om att på olika sätt och vis stödja och vägleda individer på anläggningsboenden i ärenden som berör deras asylprocess eller allmänna rättigheter på anläggningsboendet eller generellt. Aktiviteterna är alltifrån att hjälpa de boende med myndighetskontakter, fylla i blanketter, få hjälp med efterforskning och familjeåterförening via Röda Korset och återvändandeprocessen vid utvisningsbeslut. Röda Korset arbetar även med att identifiera och belysa generella brister på anläggningsboenden.

En fjärde aktivitetskategori handlar om att vi bidrar till en förstärkt respons från civilsamhället. Den här aktiviteten handlar om att Röda Korset tar initiativ till eller deltar i andras initiativ till samarbete för att ta tillvara på civilsamhällets olika kompetenser och expertis. Sådana samarbeten antas bidra till att responsen som helhet blir mer genomgripande och målgruppsanpassad. Här ryms även en annan aspekt av samarbete, nämligen med boendets huvudman och personal. Ytterst handlar aktiviteten om att Röda Korset belyser upptäckta brister och andra risker i verksamheten direkt till boendets huvudman. I många fall föreslås då även konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Tänkta effekter på kort och medellång sikt

Utfall/effekter på kort sikt av de aktiviteterna Röda Korset bedriver på anläggningsboenden handlar om att minska oro och öka trivsel för barn och vuxna som befinner sig i en särskilt utsatt situation. Vi vill också förbättra de humanitära förhållandena för barn och vuxna (främst: äta sig mätta och ha varma kläder på kroppen samt hygien). Genom våra insatser vill vi bidra till en ökad kunskap hos de vuxna om vart de kan vända sig för att få råd och stöd samt hur de kan efterforska saknade anhöriga.

De förväntade utfallen/effekterna av våra ak-

tiviteter på kort sikt förväntas i vissa fall inträffa omgående (till exempel mättnad) vid ett stödtilfälle medan andra sker mer stegvis (till exempel stärkta nätverk bland kvinnliga individer på boenden).

De förväntade utfallen/effekterna på medellång sikt karaktäriseras av att en sorts kontinuitet har uppnåtts där de boende känner sig trygga i att ta hjälp från Röda Korset och upplever vissa förbättringar i sitt liv på boendet eller åtminstone mer kontinuerlig lindring av vissa problem eller besvär som de upplever.

De flesta effekterna på medellång sikt förväntas inträffa först när Röda Korset under en tid har informerat och bjudit in de boende till våra aktiviteter och gett stöd och lindring när sådan behövts samt när vi har byggt förtroliga och omsorgsfulla relationer med de boende. För att uppnå de förväntade utfallen/effekterna på medellång sikt krävs också att de boende har haft möjlighet att delta i aktiviteterna eller upplevt konsekvenserna av vårt arbete (till exempel förbättrad lekmiljö för barn).

Tänkta effekter på lång sikt

På längre sikt är de förväntade effekterna mer genomgripande och innebär att ett positivt skifte har ägt rum, där problemen i allt högre grad har lättats upp på anläggningsboenden samtidigt som den enskildes välmående, livskvalitet och inkluderingsmöjlighet markant har förbättrats. Att vi ser en stärkt boendekvalitet eller ökad rättssäkerhet för målgruppen samt att Röda Korset har minskat ohälsa och säkerställt rättigheter för målgruppen.

De förväntade effekterna på lång sikt kan förverkligas först efter en längre tid. För att förväntade utfallet/effekten ska uppnås krävs att Röda Korset bedriver en relativt omfattande verksamhet med många olika typer av aktiviteter på boendet som täcker behoven. I dagsläget har vi inte samma kapacitet på alla boenden. Målet att uppnå en acceptabel boendestandard beror också på hur andra aktörer agerar (till exempel Migrationsverket).

Exempel på boenden

Röda Korset har i varierande utsträckning verksamhet på många asylboenden runt om i Sverige. Restad Gård utanför Vänersborg och Spenshult utanför Halmstad är två exempel som också är bland de största asylboendena i Sverige.

Restad Gård.

- Ligger avskilt i ett naturskönt område, cirka 5 kilometer utanför centrala Vänersborg.
- Boendet är Sveriges största.
- De flesta bor i en form av korridorsboende i rum tillsammans med några andra personer som de oftast inte har några familjeband till, med delat kök.
- Boendestandarden är generellt låg, fattigdomen bland de de boende utspridd och de gemensamma utrymmena på boendet är få och sällan anpassade för barn.

Spenshult.

- Spenshult ligger isolerat cirka 2,5 mil utanför Halmstad och det tar drygt 40 minuter med buss in till stan.
- Boendesituationen påminner om den på Restad Gård om än att ytterligare fler individer, utan familjeband, kan bo i ett och samma rum (upp till 6 personer per rum).
- Rummen är mycket sparsamt inredda av Migrationsverket med i princip bara garderober, sängar och kylskåp.
- Röda Korsets verksamhet har behövt ha mycket fokus på att boendet ska komma tillrätta med basala hygienfaktorer, acceptabla inom- och utomhusytor samt gemenskapsrum.
- Fokus på mat- och kläddutdelning samt psykosocialt stöd och stötta i myndighetskontakter.

→ Magdalena Engelsz, frivilligsamordnare och Kris och beredskap ansvarig på Röda Korset i Halmstad, går igenom osorterade kläder som skänkts till flyktingar.

Våra antaganden

De aktiviteter Röda Korset bedriver på anläggningsboenden syftar i sin helhet till att minska ohälsa och säkerställa rättigheter. Aktiviteterna kan även antas leda till de förväntade utfallen/effekterna via ett antal underliggande mekanismer av psykologisk karaktär såsom exempelvis att individen upplever:

- Ett minskat lidande.
- Minskad oro.
- Måttnad.
- Säkerhet.
- Trivsel.
- Glädje.
- Delaktighet och gemenskap.
- Egenmakt (till exempel genom förvärvade kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället och därigenom ökade möjligheter till delaktighet och etablering i samhället).
- Integritet och värdighet.

Huvudantagandet är att när våra aktiviteter leder fram till sådana känslor och upplevelser som punktsats upp ovan bidrar aktiviteten till ett tillfälligt eller långvarigt (om aktiviteten bedrivs kontinuerligt) positivt skifte för individer på anläggningsboenden genom positiva effekter på individens välmående, sammanhang och personliga utveckling över tid.

Externa faktorer och aktörer

Under 2022 finns ett antal externa faktorer som kan ha påverkat de effekter som vi eftersträvat och förtjänar att uppmärksammas lite extra. En första är det ökade flyktingmottagandet efter krigsutbrottet i Ukraina 24 februari som inneburit ett ökat tryck på anläggningsboendena. För Röda Korset har det inneburit att våra lokalföreningar och personal på boendena har behövt omprioritera i verksamheten och åtminstone delvis tvingats ställa om verksamheten till mer av akut krisstöd. I vissa fall kan det ha medfört att vi uppnår våra kortsiktiga effekter i ökad grad under 2022, med-

an mer långsiktiga mål kan ha fått stå tillbaka. Det ökade flyktingmottagandet kan även ha haft positiva långsiktiga effekter, inte minst tycks utvecklingen bidra till ett ökat intresse för ett mer organiserat samarbete mellan civilsamhällets olika aktörer. En andra extern faktor är mer långsiktig och speglar utvecklingen under flera år. Till att börja med gäller det den låga dagsättningen som inte har justerats sedan 1994 och som medfört att Röda Korset behövt lägga mer tid och resurser på aktiviteter som riktar sig till att säkerställa de boendes grundläggande humanitära behov. Det innebär också att de som bor på boenden blir mer fast i boendemiljön och rör sig mindre i samhället utanför boendena, eftersom de ofta inte har råd med transportkostnaden. Något som kan påverka de möjliga effekterna av våra sociala och integrationsfrämjande aktiviteter negativt. Problemet tycks ha vuxit – lavinarat – i betydelse under 2022 som en följd av de generella pris- och kostnadsökningar som vi sett i samhället med stigande inflation.

Även Röda Korsets verksamhet har under de senaste åren behövt anpassas till ett lägre antal individer på anläggningsboenden samt färre boenden i Sverige. I takt med den utvecklingen tycks det på vissa platser där Röda Korset har verksamhet blivit svårare att rekrytera volontärer. Exakt vad det beror på är okänt, men färre volontärer innebär att Röda Korset kan göra färre typer av aktiviteter och kan behöva prioritera hårdare mellan olika aktiviteter. Något som kan inverka negativt på våra långsiktiga uppsatta mål.

Evidens och beprövade erfarenheter

Det finns forskning som visar att asylsökande på anläggningsboenden är en av de mest utsatta grupperna i samhället, vilket hänger tydligt ihop med höga frekvenser av mental ohälsa i målgruppen. Slutsatsen styrktes exempelvis genom en sammanlagingsstudie (där ett stort antal studiers effekt

slagits samman till ett gemensamt resultat) som undersökt asylsökandes villkor i Tyskland. De mest betydande skälen till mental ohälsa i målgruppen var, enligt studien:

- Osäker status på asylansökan/uppehållstillstånd.
- Att bo på ett anläggningsboende.
- Familjerelaterad oro/splittring.
- Avsaknad av språkkunskaper.
- Svårighet att etablera sig.
- Diskriminering.

Att få möjlighet till ett arbete och succesivt förbättrad språkkunskap och etablering mildrade dock de negativa konsekvenserna. Boende i egen lägenhet var inte förenat med lika negativa effekter som det kan vara att bo på ett anläggningsboende¹. Den bilden stämmer väl överens med Röda Korsets egna stickprovsundersökningar där upplevelser från individer på anläggningsboenden samlats in². Vidare finns forskning som styrker att civilsamhällets insatser på anläggningsboenden kan påverka de asylsökandes hälsa, välmående, möjlighet till integration och rättssäkerhet i positiv bemärkelse. Exempelvis, visade en studie från Storbritannien att tillfredsställelse med boendemiljön var relaterat till bättre välmående för målgruppen. Att få delta i språkträning, särskilt om den är anpassad efter individuella behov, var en annan framträdande positiv faktor som uppvisar ett samband med ökat välmående i målgruppen³. Forskning från Österrike har också visat att Röda Korset som organisation har en särskilt stark förmåga att snabbt växla upp sina insatser för asylsökande och flyktingar vid allvarliga omvärldshändelser som innebär ett ökat mottagande⁴. En anledning är att Röda Korset har färdigpaketerade insatser som snabbt kan växlas upp genom krisdirektiv, men förklaras också av att Röda Korsets volontärer har autonomi att själva forma insatserna efter de aktuella behoven om än inom vissa centralt beslutade ramar⁵.

→ Hussain Sarwari, som ursprungligen kommer från Afghanistan, besöker Röda Korsets hus i Vänersborg. Tanken med mötesplatsen är att du kan komma dit och träffa medmänniskor, få stöd, träna svenska och ha olika aktiviteter.

790

volontärer var som mest engagerade i verksamheten samtidigt.

45

kommuner har boenden där Röda Korset bedrivit verksamhet.

VÅRA RESURSER

Kostnader

Totalt uppgår kostnaden för insatsen till 13,5 miljoner kronor under 2022. Kostnaderna består av personalkostnader för verksamhetsutveckling, koordinering och samordning samt tematiskt och sakkunnigt stöd till målgruppen. Cirka 7 miljoner kronor har utbetalats till våra lokalföreningar för deras omkostnader. Insatserna finansierades till stor del av statliga bidrag, men även av insamlade medel riktade till målgruppen.

Volontärer och övriga resurser

I verksamheten som bedrivits under 2022 på eller i omedelbar anslutning till anläggningsboenden har Röda Korset haft som mest 790 volontärer engagerade i verksamheten samtidigt (medelvärde per månad = 638 volontärer). Verksamhet har bedrivits på boenden i 45 kommuner (50 lokalföreningar har varit engagerade). Som en konsekvens av det ökande flyktingmottagandet under 2022 har kapacitetsstärkande åtgärder vidtagits i form av att Röda Korset har utbildat volontärer för att rusta dem för en ny situation, skapat nya forum för informationsdelning mellan volontärer och tematiskt stärkt upp hur vi jobbar med frågorna. För att möta ett ökat flyktingmottagande, efter krigsutbrottet i Ukraina, har sex nätverksträffar arrangerats där det förts en gemensam dialog om ett stärkt mottagande (71 deltagare från 40 lokalföreningar), bland annat med koppling till boendeverksamheten. Ytterligare fyra nätverksträffar arrangerades om skydd och säkra hänvisningar där deltagarna kunde dela information och erfarenheter med varandra. Våra volontärer och tjänstepersoner har också erbjudits att gå andra kurser som en kapacitetsstärkande åtgärd. Däribland en onlinekurs om Skyddsperspektivet (149 volontärer och tjänstepersoner har gått kursen), en kurs i psykologisk första hjälpen (1 241 deltagare) och 935 deltagare deltog i en internutbildning på webben

om International Humanitarian Law (IHL). Sammantaget har det skett en viss förstärkning kopplat till våra insatser för asylsökande där boendeverksamheten ingår som ett av flera inslag.

VÅRA PRESTATIONER

Våra genomförda aktiviteter

- Asylsökande har erbjudits att delta i språkträning och samhällsorientering. Verksamheten hade 73 337 deltagartillfällen.
- Vid 17 604 tillfällen har Röda Korset bistått med mat och/eller kläder till personer på eller i anslutning till boenden.
- Delat ut leksaker till barn.
- Vid 3 304 tillfällen har Röda Korset gett psykosocialt stöd och/eller säkra hänvisningar på eller i anslutning till boenden.
- Bistått de boende med hygienprodukter på vissa boenden.
- Bistått i möblering av ett flertal kommunala boenden och egna lägenheter avsedda för målgruppen.
- Hjälpt till med eller bistått andra civilsamhällesorganisationers (till exempel Rädda Barnen) arbete med möblering av gemensamma utrymmen med särskilt fokus på att skapa barnvänliga inomhusmiljöer på flera av migrationsverkets boenden.
- Våra volontärer och anställda på boenden har gett psykologisk första hjälpen samt hänvisat till berörda vårdinstitutioner vid behov.
- Anordnat aktiviteter på flera boenden för att säkerställa barns rätt till lek och en meningsfull tillvaro, särskilda nätverksbyggande aktiviteter för kvinnor och aktiviteter öppna för alla för stärkt gemenskap och ökad trivsel.
- Våra volontärer (eller personal) har informerat de boende om att vi alltid finns där för de som vill prata med oss om känsliga ämnen.
- Bistått asylsökande med hjälp genom asylpro-

- cessen och i kontakt med berörda myndigheter/ Migrationsverket.
- Bistått med rättsligt stöd via vår migrationsrådgivning.
 - Erbjudit hjälp med efterforskning av nära anhörig.
 - Med hjälp av våra volontärer kan vi samla in evidens direkt från målgruppen. På det sättet, har Röda Korset fångat upp klagomål och brister på anläggningar.
 - 122 av Röda Korsets lokalföreningar har samordnat insatser för eller tillsammans med andra aktörer (till exempel med kommuner, religiösa samfund och Rädda Barnen) för aktiviteter riktade till asylsökande under 2022.
 - Bedrivit ett stort påverkansarbete kring viktiga frågor för asylsökande.
 - Fört en nära dialog med Migrationsverket.

UTFALL OCH EFFEKT AV VÅRT ARBETE

Utfall och effekt på kort, medellång och lång sikt

Aktivitetsområde 1: säkerställa att de boendes grundläggande humanitära behov tillgodoses. (Vi bistår med mat, kläder, hygienprodukter, leksaker till barn och möbler).

På kort sikt har Röda Korset ökat den sociala trivseln för vuxna och barn genom möblering och utveckling av lekmiljön i de gemensamma ytorna på migrationsverkets boenden. Röda Korset har även gjort så att färre i målgruppen behöver gå hungriga samt frysa när det är kallt samt att fler har kunnat sköta sin hygien. Att möta de här basala behoven leder på kort sikt till att målgruppen känner mindre oro.

På medellång sikt har Röda Korset uppnått en tryggare tillvaro på boendena och förbättrat tillva-

ron för barn genom mildrad stress/oro hos föräldrarna av att klara det mest basala. Röda Korset har även förstärkt möjligheten att fokusera på annat än det mest basala, så som att lära sig språket/hur det svenska samhället fungerar och lägga mer tid på att börja bygga en framtid här i Sverige.

På lång sikt har Röda Korset säkerställt att barns rättigheter och trygghet tillgodoses samt generellt minskat ohälsan hos barn och vuxna.

Aktivitetsområde 2: samtalsstöd och information samt sociala- och gemensamma aktiviteter.

På kort sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till att boende vet vart de kan vända sig för att få hjälp och stöd med hälso-, säkerhet- och trygghetsfrågor, vilket leder till minskad och lindrad oro. Röda Korsets aktiviteter har också lett till att kvinnliga nätverk skapats vilket skapar en ökad trygghet på boendena. Barnen har genom de sociala aktiviteterna och lekarna också fått en ökad trivsel. Språkcaféerna vi bedriver ger en viss kunskap om det svenska språket hos de boende.

På medellång sikt har Röda Korset uppnått en startpunkt för ökat psykologiskt välbefinnande bland de boende och förtroliga relationer har byggts. Ökad gemenskap på boenden har lett till att tillvaron blivit något mer meningsfull genom att de boende deltar aktivt i sociala aktiviteter. Aktiviteterna har gjort att målgruppen vänder sig i högre grad till Röda Korset i frågor som rör deras personliga säkerhet och trygghet även i frågor av mycket känslig karaktär. Genom språkcaféerna får de boende grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

På lång sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till minskad ohälsa hos vuxna och barn genom ökad trygghet för vuxna genom sociala nätverk, starkt deltagande och språkinläring samt trygg plats för barn att växa upp i. Aktiviteterna leder också till mer kunskap i det svenska språket samt hur det svenska

samhället fungerar, vilket i sin tur ger bättre förutsättningar att bygga ett bra liv i Sverige.

Aktivitetsområde 3: råd och stöd

På kort sikt har Röda Korset gett fler boende kunskap så att de vet var de kan få hjälp med exempelvis sina myndighetskontakter så som att fylla i blanketter och bidragsansökningar samt vända sig till Röda Korsets migrationsrådgivning för juridiskt stöd. Aktiviteterna har även gett fler boende kunskap så att de vet om att de kan be oss om hjälp vid efterforskning av nära anhörig samt gett fler boende kunskap så att de kan vända sig till Röda Korset för att framföra klagomål. Kartläggningen Röda Korset har gjort kring boendesituationen på ett flertal boenden runt om i landet har bidragit till att vi under 2022 fått en fördjupad helhetssyn kring brister och problem.

På medellång sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till att boendes rättigheter garanteras mer genom vårt stöd med myndighetskontakter. De boende har större möjligheter att påverka sina egna asylprocesser samt kan eller har börjat efterforska sina nära anhöriga om någon saknas. Röda Korset har också kunnat inleda ett större påverkansarbete gentemot myndigheter och beslutsfattare för att förbättra målgruppens hälsa.

På lång sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till att rättssäkerheten för de boende har stärkts och minskad ohälsa hos vuxna och barn. I bästa fall har de som saknade en anhörig kunnat återförenas eller åtminstone veta var den anhöriga befinner sig. Efterforskningsprocess har avslutats. Röda Korset framför i ökad grad kritik samt föreslår direkta förbättringsåtgärder till boenden eller till berörda myndigheter och beslutsfattare.

Aktivitetsområde 4: förstärkt respons från civilsamhället. Inkluderar nationellt och lokalt påverkansarbete.

På kort sikt har Röda Korset själv eller med andra

aktörer samarbetat för att uppnå en starkare gemensam respons som gynnar målgruppen samt lyft problem på boenden till ansvariga. På Spenshult och Restad Gårds anläggningsboende, och på ett flertal andra platser, har lokalföreningar belyst brister och problem för boendets huvudman.

På medellång sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till att målgruppen tar del av fler aktiviteter och har fått ett mer högkvalitativt stöd genom att civilsamhällesorganisationernas särart och expertis har tagits tillvara på i ökad utsträckning. Röda Korsets lokalföreningar har föreslagit åtgärder till boendets huvudman för att mildra brister och problem.

På lång sikt har Röda Korsets aktiviteter lett till att förstärka den gemensamma responsen från civilsamhället i kombination med lokalt påverkansarbete. Något som har renderat i ökad boende- och livskvalitet och därmed minskad ohälsa hos vuxna och barn.

¹ [Frontiers | A Systematic Review of Factors Affecting Mental Health and Well-Being of Asylum Seekers and Refugees in Germany](https://www.frontiersin.org/journal/article/10.3389/fpsyg.2022.934841/full) (frontiersin.org)

² [efter-avslag-upplevelser-av-att-leva-som-asylsokande-230219.pdf](https://www.rodakorset.se/efter-avslag-upplevelser-av-att-leva-som-asylsokande-230219.pdf) (rodakorset.se)

³ [86977f93-0538-4c48-9faf-4cac69f7ca0c.pdf](https://www.ncl.ac.uk/research/86977f93-0538-4c48-9faf-4cac69f7ca0c.pdf) (ncl.ac.uk)

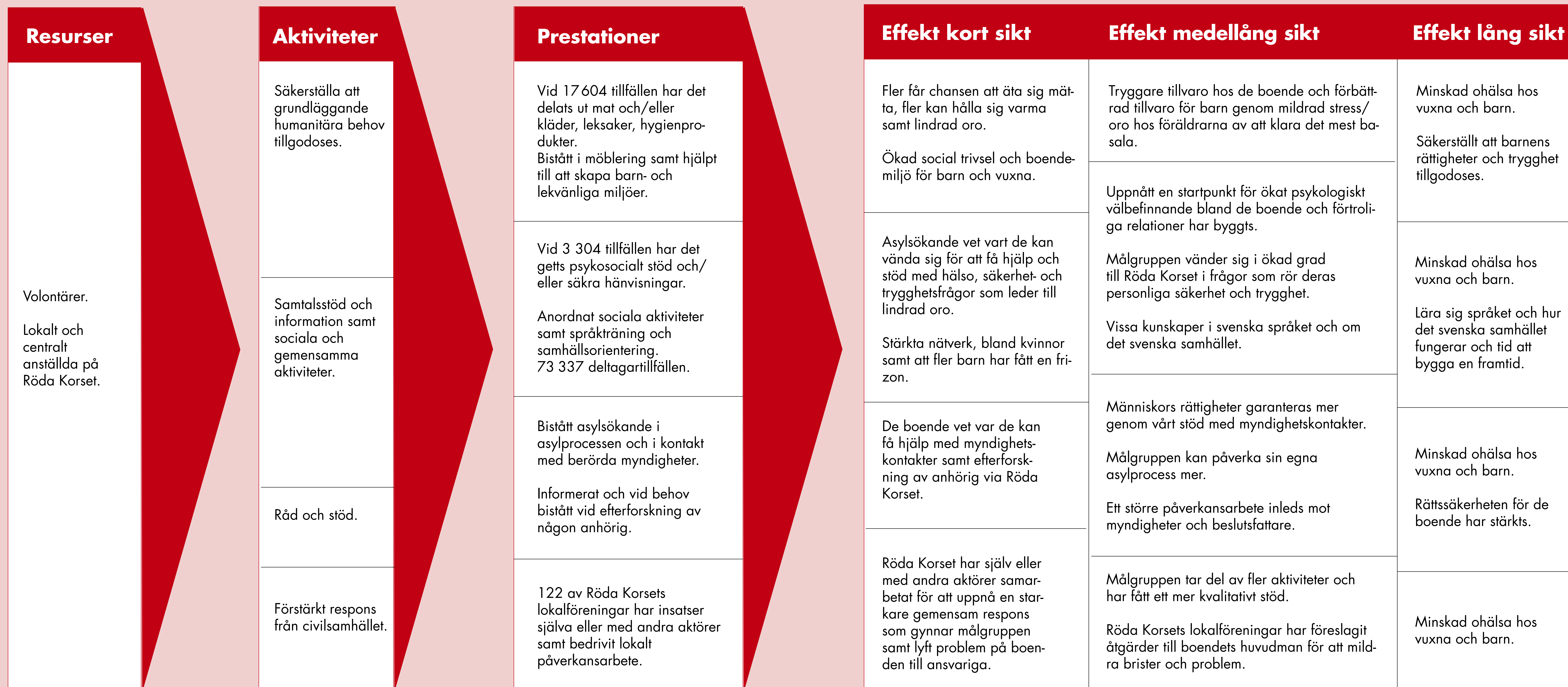
⁴ [Organizing the Unexpected: How Civil Society Organizations Dealt with the Refugee Crisis](https://www.springer.com/journal/10996/45/1/1) | SpringerLink

⁵ [Organizing the Unexpected: How Civil Society Organizations Dealt with the Refugee Crisis](https://www.springer.com/journal/10996/45/1/1) (springer.com)

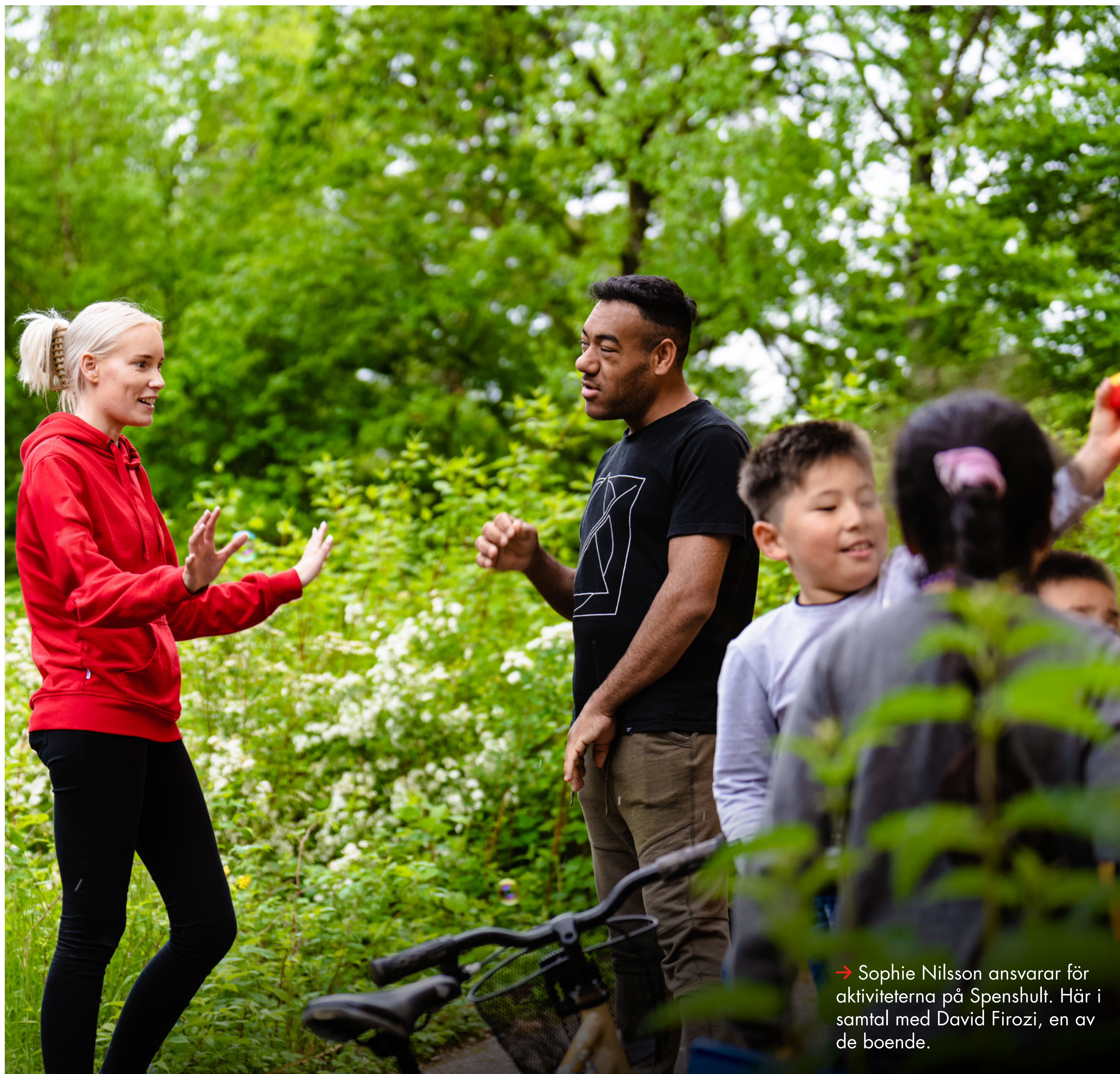
→ David Firozi är en av de boende på Spenshult. Han tycker att väntan är lång, men uppskattar Röda Korsets aktiviteter. Här är han tillsammans med Amir Ali som är tre år och bor tillsammans med sin familj på Spenshult.

Vår förändringskedja

13,5
miljoner kronor
uppgår kostna-
den till under
2022.

7
miljoner kronor
har utbetalats till
våra lokalföre-
ningar för deras
omkostnader.

→ Sophie Nilsson ansvarar för aktiviteterna på Spenshult. Här i samtal med David Firozi, en av de boende.

ANALYS ÖVER VÅRA RESULTAT

Våra aktiviteter

Röda Korsets lokalföreningar har under året delat ut mat eller kläder vid 17 604 tillfällen och gav psykosocialt stöd eller säkra hänvisningar vid 3 304 tillfällen till målgruppen på olika boenden runt om i Sverige. Eftersom vi inte mätte antalet aktiviteter på anläggningsboenden under det föregående året, 2021, kan vi inte uppge hur stor denna förmodade ökning var jämfört med tidigare år. Antalet tillfällen av exempelvis mat- eller klädesutdelning ökade dock med över 60 % i våra lokalföreningar jämfört med 2021, vilket ger en viss indikation. Även om ökningen under årets första månader var starkt relaterad till det ökade mottagandet av ukrainska flyktingar – och Röda Korsets ökade aktivitet på boenden och i mottagandet i stort efter krigsutbrottet – så gäller de beskrivna prestationerna hela målgruppen boende på ett anläggningsboende. Relaterat, har få ukrainska flyktingar bott på transit- eller anläggningsboenden sedan den 1 juli 2022 då ansvaret för boendeplaceringar av flyktingar som sökt skydd enligt Massflyktsdirektivet övergick i kommunal regi. Det har medfört att prestationer på kommunala anläggningsboenden eller i egna lägenheter anordnade av kommunen och avsedda för målgruppen, i hög grad har varit begränsade till den ukrainska målgruppen. De beskrivna prestationerna på anläggningsboenden efter den 1 juli har främst koppling till andra målgrupper än den ukrainska. Mätmässigt har ingen åtskillnad gjorts baserat på boendeform, vilket gör att vi inte kan uppskatta i vilken grad vi nått olika målgrupper under 2022. Vi vet dock att på åtminstone två av de största anläggningsboendena i Sverige, Restad Gård och Spenshult, har aktiviteterna fortlöpt med ungefärligen samma styrka under året även efter den 1 juli.

Tack vare en ökad finansiering under 2022, har flera personalförstärkningar och andra kompetens-

förstärkningar (till exempel utbildningar och nätverksträffar för volontärer) bidragit till att våra mål på kort sikt i hög grad har uppnåtts samt att vi under året uppnått en ökad kontinuitet i verksamheten. Vidare, har en särskild vinst med den extra finansieringen varit att den gett möjlighet till mer noggranna kartläggningar av brister och problem som kan anses relativt generella över landet på anläggningsboenden, information som blir ovärderlig för Röda Korset för att både kunna bedriva ett starkare påverkansarbete, men också för att i högre grad kunnat ställa om verksamheten på ett sätt som gör att vi under nästkommande år når våra mål på medel och lång sikt i ökad utsträckning.

Våra effekter

Effekterna av våra aktiviteter på anläggningsboenden utförs i en kontext där målgruppen möter många hinder och problem i sin vardag som Röda Korset inte kan styra över och som inverkar på våra möjligheter att nå våra långsiktiga effektmål. Givet kontexten, kan vi ändå se att våra aktiviteter ger effekt. I synnerhet på kort sikt där många av våra aktiviteter ger en omedelbar effekt, även om det varierar hur länge effekten håller i sig. Matutdelning ger exempelvis en direkt effekt i form av tillfällig mättnad medan ett samtal, en säker hänvisning eller ett krisstöd kan ge direkt lindring eller hjälpa till att lösa ett problem som individen upplever. Den kortsiktiga effekten av andra aktiviteter såsom kläduddelning vid ett enda tillfälle kan vara mer långvarig. Till exempel kan utskänkning av en vinterjacka innebära minskad frusenhet under en hel vinter. Utifrån de fyra aktivitetsområdena som presenterats i den här rapporten har vi under 2022 i hög grad uppnått våra mål och nått effekt på kort sikt.

Effekter på medellång och lång sikt

På medellång sikt finns en större variation i hur väl vi uppnått de tänkta effekterna. Vi vet, till exempel,

→ Röda Korset och Sophie Nilsson kan hjälpa till med diverse saker som kan vara svårt att klara när du är ny i landet. Men också spela fotboll med Asma och hennes kompisar.

att många individer på anläggningsboenden deltar kontinuerligt i Röda Korsets utdelningar av mat och kläder. Därför kan vi anta att de akuta behoven av mat och kläder lindras kontinuerligt genom våra insatser, vilket bidrar till att det i växande utsträckning går, för målgruppen, att fokusera på annat än att klara det mest basala. Det skapar utrymme för individen att ägna mer tid och kraft åt andra aktiviteter såsom att delta i språkstudier eller i sociala och gemensamhetsskapande aktiviteter. När individernas basala behov tillgodoses ökar också tryggheten, genom att den stress som det innebär att inte ha dessa behov uppfyllda lindras. På samma sätt kan vi anta att vi når en effekt på medellång sikt i form av att de boende har en etablerad och förtrolig relation med Röda Korsets personal och därigenom upplever en delvis ökad trygghet på boendet. I takt med att allt starkare relationer växer fram mellan Röda Korsets personal och de boende uppnår vi också vissa rättssäkerhetsstärkande effekter på medellång sikt, genom att de boende tar stöd av oss både i sin kontakt med myndigheter men också juridiskt kopplat till sin asylansökan och sina rättigheter i stort. Utifrån att Röda Korset i det korta perspektivet har identifierat brister och problem på boenden kan vi också föra de boendes talan gentemot boendets huvudman i växande grad, vilket är ett viktigt led i skapandet av en god boendemiljö och garanterad säkerhet på boendet. Samtidigt nås inte alla individer av samtliga insatser. Ett exempel gäller möbler och möblering, som inte har kunnat erbjudas överallt. Effekterna på medellång sikt gäller främst de individer som tagit stöd av Röda Korset och deltagit i våra aktiviteter under åtminstone ett par månader eller mer.

På lång sikt är de flesta effekterna mer individuella och kan inte, i någon större utsträckning, antas gälla för hela målgruppen. Vissa långsiktiga effekter är också direkt beroende av hur andra aktörer agerar (till exempel Migrationsverket) såsom exempelvis gällande vilken boendestandard som tillhandahålls

och huruvida säkerheten för de boende kan garanteras. De tänkta effekterna på lång sikt motsvarar ett sorts bästa möjliga utfall – ditåt vi strävar men inte alltid når. De långsiktiga effekterna är också betydligt mer komplicerade att följa upp, eftersom vi saknar resurser att följa varje individs utveckling över tid eftersom vi alltid måste prioritera att nå ut med vår aktivitet framför att följa dess effekter i varje givet läge. Bland de långsiktiga effekter vi presenterat i den här rapporten finns dock ett undantag: efterforskning av nära anhörig(a). Där kan vi på längre sikt ha bidragit till antingen ett återförande eller återöppnade kontaktytor alternativt att den eftersökta ej står att finna eller har avlidit.

Röda Korset tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer utgör ett betydande stöd till individer på anläggningsboenden i deras vardag. Stöd och aktiviteter som den här rapporten har kunnat styrka ger effekt särskilt på kort sikt och medellång sikt. Även om det går åt en del resurser, framför allt personalresurser och ekonomiskt stöd till lokalföreningarna, så sköts merparten av verksamheten på anläggningsboenden av våra volontärer i lokalföreningarna som ställer upp och gör stora insatser helt ideellt. Som vi kunnat visa finns det också stöd i forskning som bekräftat att flera av de aktiviteter vi genomför ger positiva effekt på målgruppens hälsa, välmående och integrationsmöjligheter. För att uppnå effekterna på framförallt medellång sikt behöver Röda Korset fortsätta förbättra och skapa metoder för och med våra asylsökande på anläggningsboenden för att uppnå mer anpassade aktiviteter i framtiden. Vi måste även öka tillgängligheten och därigenom delaktigheten hos målgruppen så att ännu fler kan få ett kontinuerligt stöd av oss i diverse sakfrågor samt se till så att de boende själva lyfter sina behov och är med och utformar aktiviteterna.

Lärodomar och förbättringar

För att stärka arbetet på anläggningsboenden framöver behövs framför allt fler volontärer med varie-

rad kompetens som vill hjälpa till i och stärka verksamheten. Ju fler volontärer som är involverade i verksamheten desto fler och bättre aktiviteter kan vi bedriva. Det kan även finnas behov av ytterligare personalresurser eftersom behovet av koordinering och samordning ökar desto fler aktiviteter som Röda Korset bedriver på ett visst boende. I synnerhet för att nå de långsiktiga effekterna. Överlag kommer Röda Korsets aktiviteter många personer till del på anläggningsboenden och de är öppna för alla att delta i. Hur pass omfattande aktivitetspaletten är på boenden varierar och på vissa ställen saknas till viss del resurser för att lägga tid och kraft på aktiviteter som mer djupgående och långsiktigt gynnar individens välmående, personliga utveckling och möjlighet att etablera sig i samhället. Något som kan inverka negativt på de långsiktiga effekterna. Vi ser också att genom samverkan med andra organisationer och myndigheter kan vi fortsätta att förbättra tillvaron på boenden. Det finns även på vissa håll behov av att tillgängliggöra Röda Korsets verksamhet ytterligare för de som bor på anläggningsboenden genom att antingen placera fler aktiviteter i direkt anslutning till boenden eller genom att bistå de boende med pengar till kommunaltrafiktransporter. Ju fler som kan delta i våra aktiviteter desto bättre möjligheter har vi att nå våra mål. Det är också viktigt att vi utvecklar vår verksamhet genom dialog direkt med målgruppen för att få ökad kännedom om hur vi kan stärka och förbättra våra nuvarande aktiviteter och ta fram nya som skulle kunna bidra ytterligare till en bättre tillvaro på boendet.

SÅ HÄR MÄTER VI

Definitioner

På anläggningsboenden har vi verksamheter av väldigt varierande karaktär. Vissa prestationer är möjliga att mäta i volymer medan andra prestationer är mer kvalitativa. Vidare, har Röda Korset inte möjlighet

att mäta exakt alla aktiviteter som bedrivs, varken på anläggningsboenden eller inom andra verksamheter. Det görs alltid en prioritering på årsbasis av vilka aktiviteter vars utfall som ska och kan mätas i volymer och överhuvudtaget. Inom vissa verksamheter kan vi ange antal stödtilfällen, till exempel när det kommer till mat- och kläutdelning och antal samtal (säkra hänvisningar och psykosocialt stöd). Med ett stödtilfälle menas när någon individ mottagit ett stöd (till exempel ett matpaket), med ett deltagartillfälle menas när någon individ deltagit i en aktivitet vid ett tillfälle (till exempel att en individ gått på språkcafé en onsdag i juni). Vi kan även ange ett genomsnitt på antal volontärer som gör insatser i boendeverksamheten totalt sett i hela Sverige. För att beskriva prestationer som ej har mätts under året har avstämningar gjorts dels med tematiskt och operativt ansvariga tjänstepersoner, dels med personal och volontärledare på anläggningsboenden (Restad Gård och Spenshult).

Processen

De resultat som kunnat presenteras som antal stödtilfällen/deltagartillfällen är hämtade från Röda Korsets lokalföreningarnas verksamhetsrapportering, det vill säga från våra lokalföreningars inrapporterade utfall av deras verksamhet på anläggningsboenden under 2022. Även antal boenden där vi haft verksamhet under 2022 är hämtat från samma datakälla, liksom antal volontärer och antal deltagartillfällen vad gäller språkcaféer (den sistnämnda var ordinarie linjeverksamhet under 2022, det vill säga vi kan inte avgöra hur många deltagartillfällen som hör till verksamheten på anläggningsboenden specifikt). För att få fram en helårstotal avseende antal deltagartillfällen för språkcaféer användes en uppräknad årstotal. Uträkningen baseras på månadsnittet från varje enskild lokalförening utifrån antagandet att verksamheten bedrivs kontinuerligt (och i ungefär samma utsträckning månad för månad).

För att förstå våra effekter i nuläget av vår verksamhet på anläggningsboenden har vi använt oss av vad som på engelska kan benämnas som “best possible practice” (på svenska ungefär “bästa möjliga praktik”) genom att vi har kombinerat antalsmätningar (när sådana har funnits att tillgå) med kvalitativa bedömningar från tjänstepersoner med operativt och tematiskt ansvar. Bedömningarna har i sin tur både stämts av med och byggts vidare på i dialog med anställd personal och volontärledare på två boenden där Röda Korset under 2022 (och lång tid före 2022) har bedrivit en omfattande och kontinuerlig verksamhet och som har direkt insyn i hur Röda Korsets aktiviteter upplevs av målgruppen.

Vi har under 2022 också haft en tjänsteperson som samtalat med våra lokalföreningar och asylsökande på plats på ett stort antal boenden och kartlagt verksamheten och den allmänna situationen över stora delar av Sverige (med fokus på Migrationsverkets boenden). Kartläggningen har gjort det möjligt att göra en rimlighetsbedömning om de förväntade effekternas nationella relevans. Effektkedjan tycks ha nationell relevans bortom de perspektiv vi samlat in från Restad Gård och Spenshult. Även om den metod vi använt har fördelen att den bygger på djupgående informationsinhämtning, så är en betydande svaghet att vi inte kan säkerställa statistiskt hur representativ effektkedjan är för vår verksamhet på anläggningsboenden som helhet.

Styrkor och svagheter

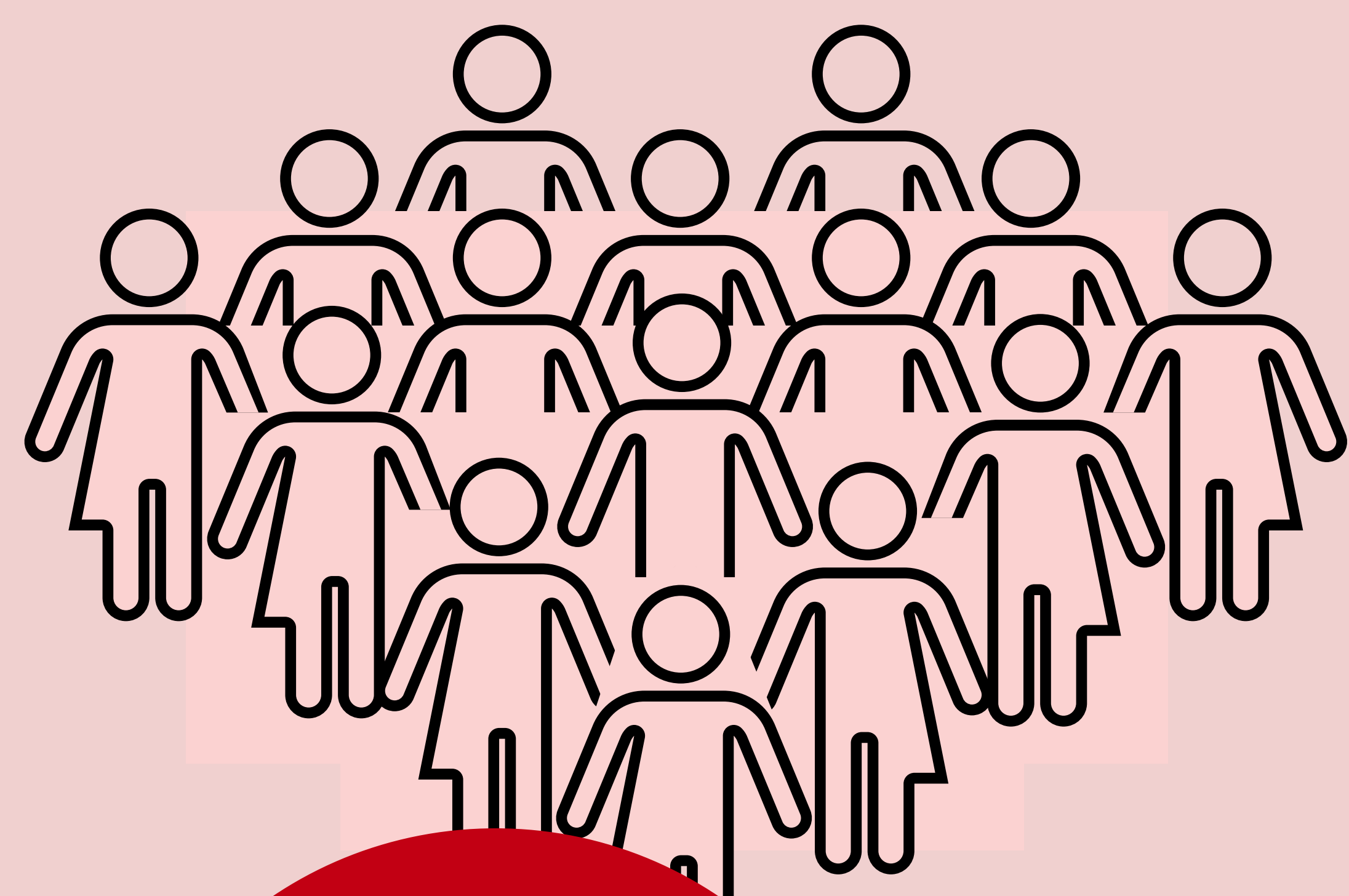
Att mäta en hel effektkedja, från kortsiktiga till långsiktiga effekter, är svårt och kräver, om det skulle mätas statistiskt, en väsentlig mängd organisatoriska resurser. I sammanhanget (anläggningsboenden), inte minst, på grund av att direkta målgruppsundersökningar på anläggningsboenden kräver flervalsalternativ vad gäller språk. Det är något vi ändå vill utveckla i framtiden, för att försöka förstå mer om vilka effekter vi uppnår. ○

→ På Restad Gård i Vänersborg finns Röda Korsets Mobila Behandlingsteam för krigsskadade och torterade och flera aktiviteter som drivs av volontärer från Röda Korset.

Stöd i asylmottagande i Sverige

Genom olika aktiviteter på asylboenden har Röda Korset agerat stöd för asylsökande över hela landet.

73 337

deltagartillfällen då Röda Korset anordnat sociala aktiviteter samt språkträning och samhällsorientering.

60 %

så mycket ökade antalet tillfällen av exempelvis mat- eller klädesutdelning i våra lokalföreningar jämfört med 2021.

122

av Röda Korsets lokalföreningar har insatser själva eller med andra aktörer samt har bedrivit lokalt påverkansarbete.

3 304

vid så många tillfällen har det getts psykosocialt stöd och/eller säkra hänvisningar.

17 604

utdelningar av mat och/eller kläder, leksaker, hygienprodukter genomfördes 2022.

71 kronor

per dag ligger dagersättningen på för en asylsökande.

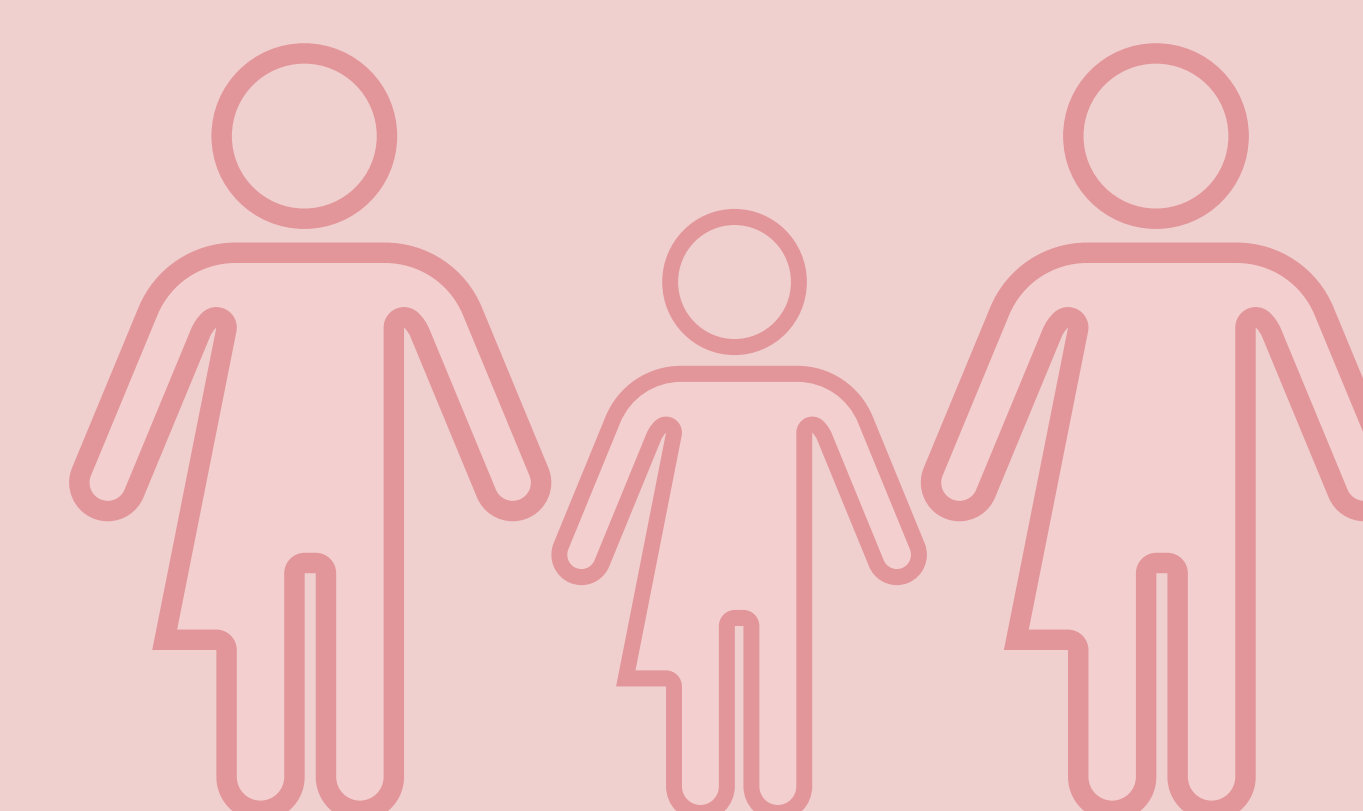
- 24 kronor

om en ensamstående asylsökande eller flykting får mat på boendet.

+ 12 kronor
per barn.

1994
29 år

sedan dagersättningen inflationsjusterades.

+ 6 kronor

om personen har fler än två barn halveras ersättningen per barn.

Tillsammans gör vi skillnad.

Vi når fram även när det är svårt

